

Administrativní budova a vstup do Okresní nemocnice (patrně konec 30. let). Archiv Kabinetu dějin lékařství LF UK.

SLOVA

K ZAMYŠLENÍ

„Podle mě není zcela vyloučeno, že se dohodneme na konečném výsledku, ale možná už ne na důvodech, proč si máme počínat tak, jak si počínáme. Vzpomeňme na spor v raných dobách křesťanství, zda Ježíš Kristus byl »podobně« podstaty jako Bůh Otec nebo »stejně« podstaty jako Bůh Otec, což – přeloženo do řečtiny – byl spor mezi HOMOIUSIOS a HOMOUSIOS. Klidně se smějte, ale mnoho lidí na to doplatilo. Mnoho lidí přišlo o své dobré jméno, mnoho jich bylo zabito jen kvůli tomu, zda jde o podobnou podstatu nebo o touž. Měli bychom se z toho poučit, a když se dohodneme, nepřít se o důvodech, proč jsme se dohodli.“

Četl jsem encykliku papeže Jana XXIII. a považuji ji za jeden z nejpozoruhodnějších dokumentů naší doby a za významný počín pro budoucnost. Nevím o žádném lepším vyjádření svých vlastních názorů na morálku, na povinnost a odpovědnost lidstva, jakož i jednoho člověka vůči druhému. Nesouhlasím s některými argumenty, kterými papež různé myšlenky zdůvodňuje, možná osobně nevěřím, že pocházejí od Boha nebo že jiné z těch myšlenek jsou přirozeným pokračováním myšlenek předchozích papežů. Nesouhlasím s tím, ale nebudu to zlehčovat a nebudu s tím polemizovat, protože souhlasím s odpovědností a povinnostmi, které papež považuje za odpovědnost a povinnosti lidské rasy. A vidím v encyklice možný počátek nové budoucnosti, kdy snad zapomeneme na teoretická zdůvodnění proč v to či ono věříme – vždyť koneckonců, pokud jde o činy, jsme všichni zajedno.“

Úryvek ze závěru přednášky Richarda Philipse Feynmana „Ten náš nevědecký svět“ (proslovena v r. 1963 na Washingtonské univerzitě v Seattlu). In: Feynman, R. P.: *O smyslu bytí*. Praha: Aurora, 2000, s. 126-127.

75 LET »NOVÉ NEMOCNICE«

Před 75 lety, 4. listopadu 1928, byla v Hradci Králové, pod soutokem řek Labe a Orlice, slavnostně otevřena nová Všeobecná veřejná okresní nemocnice. Ten přívlastek »nová« pak v povědomí Hradečanů na dlouho pevně zakotvil, a můžeme se domnívat, že patrně nejenom kvůli odlišení nově zbudovaného ústavu od původního sídla okresní nemocnice, ale i jako výraz oprávněné hrdosťi. Až teprve v posledních dobách se označení »Nová nemocnice« začalo postupně vytrácet. Může se to zdát i trochu paradoxní, když právě od počátku devadesátých let minulého století začal areál Fakultní nemocnice takřka nepřetržitě měnit svou tvář, dochází zde k rozsáhlé výstavbě a renovacím a téměř každoročně je zde něco »nového« předáváno do užívání zdravotníkům a nemocným. Ale je pravda, že dnešní návštěvníci Fakultní nemocnice už asi ve velké většině nemusejí mít povědomí o její historii. A navíc pak, při současném rozvoji hlavního nemocničního areálu, ani nemusejí cítit potřebu odlišovat jej od nepoměrně menších sídel odloučených pracovišť ve »Staré nemocnici« u Orlice a v Pospíšilově třídě a hovoří tudíž jen o »Fakultní nemocnici« či lidově o »Fakultce«.

Ale vraťme se zpět do historie a alespoň stručně si připomeňme, co vybudování královéhradecké »Nové nemocnice« předcházelo. V 19. století byla situace ve zdravotní péči o občany Hradce Králové a okolí dosti tristní. Ve městě, po dlouhá léta spoutaném hradbami vojenské pevnosti a zbaveném někdejších podměstí, byla teprve v r. 1867, v domě čp. 98 v Dlouhé ulici, zřízena městská veřejná nemocnice s třiceti lůžky. Již v r. 1874 však byla pro nedostatek peněz zase zrušena a nemocní z Hradce Králové i z dalších obcí hradeckého okresu museli hledat pomoc jinde, nejčastěji v okresní nemocnici v Nechanicích. To ale tehdy byl už jiný okres. Okresnímu výboru v Hradci Králové tedy nezbyvalo, než uvažovat o vybudování okresní veřejné nemocnice. O její stavbě rozhodlo Okresní zastupitelstvo v prosinci r. 1884 a v březnu r. 1887 byla pod názvem

Okresní nemocnice arcivévodkyně Elišky (dnešní tzv. »Stará nemocnice« na pravém břehu řeky Orlice) otevřena. Nemocnice se 74 lůžky však již velmi záhy přestávala postačovat velkému zájmu nemocných. Již v prvních desetiletích 20. století se uvažovalo o rozšíření stávající nemocnice, a to nejenom přístavbou podlaží, ale i postupnou výstavbou dalších pavilonů. S ohledem na technické obtíže tohoto řešení, vysoké finanční náklady a zejména prostorové omezení však byla tato myšlenka zamítnuta a koncem r. 1922 bylo na poradě Okresní správní komise se zástupci města rozhodnuto o výstavbě nové nemocnice s tím, že vhodné místo bude třeba hledat i za hranicemi katastrálního obvodu města. Jako vhodný pak byl vybrán prostor po levé straně řeky Labe pod jejím soutokem s řekou Orlicí, v katastru obce Nový Hradec Králové. V dubnu r. 1923 se uskutečnilo komisionální jednání za účasti Zemského správního výboru a Zemské správy politické a zvolené staveniště bylo uznáno za po všech stránkách plně vyhovující. Souhlas vyjádřili i zástupci Spolku architektů a inženýrů v Hradci Králové. Ještě v r. 1923 byla vypsána výběrová soutěž na projekt nové okresní nemocnice, jež měla být velkým, moderním a klinicky vybaveným ústavem s kapacitou asi 500 lůžek. Soutěže se zúčastnil pražský architekt Ing. Bedřich Adámek a královéhradecký akad. arch. Oldřich Liska. Vybrán byl návrh Ing. B. Adámka. O zahájení výstavby nové okresní nemocnice bylo rozhodnuto v r. 1925. Okresní správní komise přislíbila vybudovat svým nákladem část z celkového stavebního programu. Poté byl zahájen výkup pozemků o rozloze více než 8 ha. Asi 2 ha ze svého vlastnictví věnovalo město Hradec Králové.

Výstavbu nemocnice zahájila královéhradecká firma Josef Fňouk a Ing. B. Komárek dne 21. dubna 1926. Výstavba byla rozdělena do dvou etap, z nichž druhá nebyla z finančních důvodů přesně časově určena. Do první etapy bylo zařazeno zbudování společného pavilonu pro chirurgické a gynekologické oddělení, interního pavilonu, infekčního pavilonu, objektu prosektury a hospodářské budovy s desinfekcí. Oddělení oční a oddělení ušní, nosní a krční měla zatím zůstat ve staré nemocnici, která mezitím v letech 1922 – 1923 byla zrenovována a zvýšena o jedno patro, čímž se počet lůžek v ní zvýšil na 215. Až ve druhé etapě měly být pro tato dvě oddělení a také pro oddělení chorob venerických vybudovány pavilony a vystavěna i administrativní budova. Ale nakonec byla do první etapy výstavby zařazena i administrativní budova (objekt se vstupní branou, viz foto na s. 1). A protože stará nemocnice u Orlice měla být přeměněna na okresní chorobinec, byla také již 16. 7. 1927 v nově budované nemocnici zahájena stavba dvojpavilonu pro oddělení oční a oddělení ušní, nosní a krční.

»Nová« Všeobecná veřejná okresní nemocnice v Hradci Králové byla slavnostně otevřena 4. listopadu 1928, provoz v ní byl zahájen krátce poté – 12. listopadu. Nemocnice měla sedm primariátů: chirurgický, gynekologicko-porodnický, interní, oční, nemocí ušních, nosních a krčních, pro prosekturu a nemoci infekční a rentgenologický. Zprvu měla 360 lůžek, ale hned v následujících letech se počet lůžek pod tlakem zájmu nemocných o léčení rychle zvyšoval. Např. v r. 1933 (ještě před výstavbou gynekologicko-porodnického pavilonu) vykazovala nemocnice 527 lůžek (z toho odd. chirurgické 131, porodnicko-gynekologické 56, interní 142, ušní, nosní a krční 60, oční 79, infekční 59). Obdobně stoupal i počet ošetřených nemocných.

Na svou dobu velmi moderní ústav poutal pozornost odborné i laické veřejnosti. Dne 24. května 1929, při návštěvě města Hradec Králové si nemocnici prohlédl i první prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk za doprovodu předsedy vlády Františka Udržala a prezidenta Zemské politické správy Hugo Kubáta.

Dnes již ve Fakultní nemocnici na dobu před sedmdesáti pěti lety upomíná jen vstupní brána pro pěší a dispozice někdejšího centrálního »náměstí« nemocnice. I budovy této historické části areálu jsou již přestavěny. Také co do velikosti lze »Novou nemocnici« z r. 1928 a dnešní Fakultní nemocnici jen těžko srovnávat. Vždyť např. úhrnný obestavěný prostor nemocnice při jejím otevření činil 68.000 m³, tzn. jen 75 % z obestavěného prostoru 90.966 m³ jediného moderního pavilonu prof. Jana Bašteckého (Steklík, P.: Výstavba. *Scan*, 2000, roč. 10, č. 3. s. 6). Co však navzdory běhu času zůstává nezměněno, je hodnota zaujetí a úsilí všech, kteří se o výstavbu »Nové nemocnice« a její další rozvoj zasloužili.

PhDr. Vladimír Panoušek

V eseji »Divadelní znak« (1972) se Umberto Eco zmiňuje o svém přesvědčení, „že vědecká reflexe může umocnit invenci, stejně jako vynalézavá spontánnost inspiruje vědecké uvažování“. Je sice pravda, že zmíněný esej Eco sepsal jako příspěvek ke konkrétní rozpravě o vztahu sémiotiky a divadelního umění, ale to nám nikterak nebrání v tom, abychom jeho myšlenku o invenci a vědě zobecnili. Vždyť koneckonců i sám Eco tu myšlenku parafrázuje úvahou, že by nebylo nic špatného na tom, kdyby převozník znal gramatiku a gramatik (s ohledem na možnost převržení lodky) uměl plavat. Užitečné ale asi bude, když si nejprve připomeneme, co to vlastně je ta invence. Z čistě lexikálního hlediska lze za synonyma termínu invence pokládat slova důvtip a vynalézavost, to nám však stále ještě mnoho neříká o psychologické podstatě tohoto jevu. Ale např. už před sto lety Frederic Paulhan (*Psychologie de l'invention*, 1901) vysvětloval invenci jako běžnému uvažování nadřazenou představovou a úvahovou schopnost, opírající se také o prožívání a procitování a umožňující nepředvídané souvislosti myšlení.

Mohli bychom se jistě porozhlédnout i po dalších, modernějších teoriích, ale myslím si, že i ten sto let starý pohled dostatečně napovídá, že k rozvíjení invence asi člověku nebude stačit jenom sama účast na odborné či vědecké práci, že ono prožívání a procitování si žádá i lidskou zkušenost a samozřejmě i zájem člověka o svět lidí.

Současné neustále se stupňující tempo technologického vývoje a s tím spojené rostoucí nároky na člověka asi zrovna nepatří k okolnostem, které by zájem jedince o lidskou zkušenost podněcovaly. Ale na druhé straně s sebou dnešní doba přináší i řadu nových podnětů a také boření některých psychologických bariér, jež mnohdy člověka v jeho nabývání lidské zkušenosti spoutávaly. A pak jsou tu ony nesrovnatelně větší informační možnosti. A tak se zdá, že přes všechna ta často připomínaná negativa postindustriální doby je i dnes docela dobře možné svět kolem prožívat a procitovat.

Luděk Ledříček

Pavel Žáček / *Odkud přichází a kam má namířeno Jacques Paganel* (olej, 2001)

Profesor Vladimír Palička děkanem fakulty

Z inaugurace děkana: zleva odstupující děkan prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., rektor UK prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., nový děkan prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc. Foto Beatrix Pražáková

Dne 11. října 2003 uvedl prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., rektor Univerzity Karlovy, do funkce děkana Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze prof. MUDr. Vladimíra Paličku, CSc., přednostu Ústavu klinické biochemie a diagnostiky LF UK a FN HK. Profesor Vladimír Palička, který se tak stal v pořadí 16. děkanem fakulty v její historii (počítaje v to i někdejší náčelníky VLA JEP v letech 1952-1958) při této příležitosti také představil rektorovi UK nové proděkany fakulty, které po projednání a schválení v Akademickém senátu Lékařské fakulty UK v Hradci Králové jmenoval pro nastávající tříleté funkční období. K inauguraci nového děkana fakulty, která se za přítomnosti představitelů kateder a ústavů fakulty a řady hostů uskutečnila v salonku královéhradeckého hotelu Garni, se s podrobnějšími informacemi vrátíme v příštím čísle. Redakce

Poděkování prof. MUDr. Zdeňku Zadákovi, CSc.

Dne 9. září 2003 se ve Fakultní nemocnici Hradec Králové uskutečnil významný seminář, v němž hradečtí i mimohradečtí odborníci vyjádřili své poděkování odcházejícímu přednostovi Kliniky gerontologické a metabolické FN HK a zakladateli intenzivní metabolické péče v České republice. Šlo o setkání, které mělo ryze odborný charakter, avšak jako červená niť se jím táhla vděčnost za dosavadní práci, kterou prof. Zadák pro naši medicínu vykonal. Setkání zahájil prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc., který zdůraznil přínos prof. Zadáka pro královéhradeckou Lékařskou fakultu UK a Fakultní nemocnici. Podtrhl především aktivní podíl prof. Zadáka na založení nové kliniky (Kliniky gerontologické a metabolické), která v době svého založení neměla obdoby ani v České republice, ani v zahraničí. Následovalo odborné sdělení prof. MUDr. Luboše Sobotky, CSc., na téma „Kvantitativní pohled na některé aspekty metabolické péče“. V tomto sdělení prof. Sobotka vycházel jak ze světového písemnictví, tak především z vlastních nálezů, které pocházejí z období, kdy prováděl společně s prof. Zadákem svá měření, a to at již na II. interní klinice, tak na Klinice gerontologické a metabolické. Následovala odborná, ale současně filosofická přednáška bývalého děkana 3. LF UK v Praze prof. MUDr. Michala Anděla, CSc., věnovaná rovnováhám - nejen v metabolismu. V této přednášce řečník upozornil na některé metabolické vztahy a jejich vzájemné interakce. Kromě vynikající odborné kvality v ní však autor upozornil i na značný přínos prof. Zadáka pro naši vědu.

Ve svém sdělení se nevyhnul ani vtipným poznámkám a příměrům vyplývajícím z velmi přátelského vztahu prof. Anděla k prof. Zadákovi. Následující přednáška věnovaná léčbě píštělí gastrointestinálního traktu byla přednesena Vladimírou Adámkovou, která je staniční sestrou na metabolickém oddělení Kliniky gerontologické a metabolické. Sdělení Vladimíry Adámkové mělo nesporné odborné kvality a současně tak poukázalo na odbornou péči, které se dostávalo zdravotním sestřám na klinice vedené prof. Zadákem. Závěr semináře patřil novému děkanovi Lékařské fakulty v Hradci Králové prof. MUDr. Vladimíru Paličkovi, CSc., který se zabýval vznikem a vývojem metabolické péče ve Fakultní nemocnici Hradec Králové. Z jeho sdělení jednoznačně vyplynulo, že všechna pracoviště, která prof. Zadák vedl, patřila k tomu nejprogresivnějšímu a nejlepšímu v metabolické péči, a to nejen v rámci České republiky, ale i mezinárodně.

Význam semináře byl podtržen i skutečností, že se jej zúčastnili přední představitelé Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Zejména šlo o ředitele FN HK doc. MUDr. Leoše Hegera, CSc., a jeho náměstký. Z následných kuloárových diskusí bylo zřejmé, že nešlo pouze o jakési sentimentální vzpomínání, ale naopak o seminář, který plně odpovídá především pohledu do budoucnosti, tak jak se o něj vedení Fakultní nemocnice Hradec Králové trvale snaží.

Prof. MUDr. Luboš Sobotka, CSc.

AMBULANCE AKUTNÍ PÉČE PRO DĚTSKÉ PACIENTY

Dne 1. října 2003 zahájila činnost **sdružená ambulance akutní péče pro dětské pacienty** v prostorách ambulance Dětské kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové. Ambulance pracuje v době ústavní pohotovostní služby. V ambulanci budou vyšetřovány a ošetřovány děti s onemocněním interního cha-

rakteru a děti s chirurgickými onemocněními a poraněními. Na akutní chirurgický příjem v chirurgickém pavilonu akademika Jana Bedrny budou směřovány pouze děti se závažnými polytraumaty a děti vyžadující urgentní chirurgickou intenzivní péči.

Prof. MUDr. Luboš Sobotka, CSc., přednostou Kliniky gerontologické a metabolické

Dne 1. září 2003 se ujal vedení Kliniky gerontologické a metabolické Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze a Fakultní nemocnice Hradec Králové prof. MUDr. Luboš Sobotka, CSc. Přednostou kliniky byl jmenován ministryní zdravotnictví ČR v dohodě s ministryní školství, mládeže a tělovýchovy ČR na základě výsledků konkursního řízení. Kliniku převzal po jejím zakladateli a dlouholetém přednostovi prof. MUDr. Zdeňku Zadákovi, CSc.

Prof. MUDr. Luboš Sobotka, CSc., se narodil 31. 3. 1952 v Praze. Po maturitě na gymnáziu ve Žďáru nad Sázavou studoval v letech 1970 – 1976 na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze. Po třech letech vědecké aspirantury na Katedře normální a patologické fyziologie královéhradecké Lékařské fakulty UK nastoupil 1. 9. 1979 jako lékař do Fakultní nemocnice Hradec Králové na II. interní kliniku. V roce 1980 úspěšně obhájil disertační kandidátskou práci „Vliv lymfatické tkáně na regenerační aktivitu jater“ a byla mu udělena vědecká hodnost kandidáta lékařských věd v oboru normální a patologické fyziologie. V roce 1981 získal atestaci I. stupně a v roce 1985 atestaci II. stupně z vnitřního lékařství. Od r. 1984 působil na II. interní klinice jako odborný asistent. V roce 1990, po obhájení habilitační práce „Energetický metabolismus a výživa“, byl jmenován docentem pro obor vnitřní lékařství. V prosinci roku 1990 přešel na tehdy nově ustavenou Klinikou gerontologickou a metabolickou. Zde se stal zástupcem přednosty kliniky a vedoucím oddělení intenzivní metabolické péče. V roce 1999 získal kvalifikační atestaci z diabetologie. Od roku 1994 vykonává současně funkci ústavního dietologa FN HK. Dne 1. 5. 2003 byl jmenován profesorem pro obor vnitřní lékařství.

Prof. MUDr. Luboš Sobotka, CSc., se od počátku své pracovní kariéry věnuje problematice metabolismu a intenzivní metabolické péče. Již v době své vědecké aspirantury na Katedře normální a patologické fyziologie LF UK se intenzivně zabýval otázkou vztahu lymfatické tkáně k jaterní regeneraci a jako spoluautor se podílel na řadě prací uveřejněných k tomuto tématu. Po příchodu na II. interní kliniku v roce 1979 se připojil k prof. Zdeňku Zadákovi v nově (1978) ustavené specializované jednotce metabolické intenzivní péče, a spolu s ním toto pracoviště, které lze označit za jakýsi předobraz později zřízené samostatné Kliniky gerontologické a metabolické, rozvíjel. Jednotka metabolické intenzivní péče na II. interní klinice, první v Československu, byla svého času referenčním pracovištěm, na němž se školila řada pozdějších odborníků v oblasti klinické výživy a intenzivní metabolické péče. Svě bohaté zkušenosti ale prof. Sobotka uplatnil i v rámci účasti na založení obdobných pracovišť v IKEM Praha a na III. interní klinice FVL UK Praha.

Během svého působení na II. interní klinice se prof. Sobotka zprvu intenzivně věnoval rozvoji metody parenterální výživy u nemocných neschopných přijímat potravu. Patřil spolu s prof. Zadákem k prvním lékařům u nás, kteří tuto metodu využívali a rozvíjeli. Jako první v Československu také začal u nemocných léčených parenterální výživou a nemocných v těžkém stavu uplatňovat při sledování energetického metabolismu metodu indirektní kalorimetrie, jejímuž praktickému využití věnoval velkou část své práce. Mezi později uveřejněnými pracemi prof. Sobotky z devadesátých let, kdy již působil na Klinice geron-

tologické a metabolické, mají významné místo práce věnované problematice včasné enterální nutrice. Prof. Sobotka byl jedním z prvních autorů dokládajících dobrou toleranci včasné enterální výživy po chirurgických výkonech na srdci i v dutině břišní. V oblasti enterální výživy se prof. Sobotka věnoval i vlivu vlákniny na funkci střeva. V poslední době se prof. Sobotka věnuje metodám hojení rozsáhlých akutních i chronických ran.

Jako vysokoškolský učitel se prof. Sobotka podílel na pregraduální výuce v rámci Lékařské fakulty UK v Hradci Králové i na postgraduální výuce zajišťované ILF Brno, VLA JEP, resp. zahraničními institucemi (Amsterdam, Budapešť, Maastricht, Varšava, Záhřeb). Je rovněž školitelem studentů doktorandského studia.

Prof. Sobotka je editorem a hlavním autorem dvou vydání mezinárodní monografie věnované klinické výživě (Basics in Clinical Nutrition, 2000, 2001), přeložené do pěti jazyků. Je spoluautorem jedné monografie (Klinická výživa v psychiatrii, 2000) a dvou skript, autorem či spoluautorem více než půldruhé stovky publikací včetně deseti kapitol v monografiích.

Rozvíjet nový lékařský obor, to samozřejmě znamená zabývat se nejenom samotným medicínským výzkumem a léčebnými postupy, ale i otázkami organizace léčebného procesu a související „technologií“. Proto také ve výčtu dosavadních pracovních výsledků prof. Sobotky nalezneme vedle rozsáhlé řady vědeckých publikací např. i jeho významný podíl na úspěšném vývoji substrátů (aminokyselinových a elektrolytových roztoků) pro léčbu nemocných se závažnými metabolickými změnami, či prostředků pro správné podání umělé výživy. Prof. Sobotka také vyvinul počítačový program pro přípravu a rozpis parenterální výživy, využívaný dnes téměř ve stovce nemocnic, a dále program věnovaný výživě a dietologii. Počátkem 90. let se podílel na vypracování klinického informačního systému Progres Lan, který je rovněž využíván v některých našich nemocnicích. Před pěti lety dokončil práci na dietním systému, který je v současné době zdokonalován a začíná být používán v nemocnicích v ČR.

Profesoru Luboši Sobotkovi se za jeho vědeckou a lékařskou práci dostalo i řady veřejných uznání a ocenění. V roce 1995 byl zvolen čestným členem Lotyšské společnosti parenterální a enterální výživy. V roce 1995 byl poctěn pozváním k proslovení čestné Krufovy přednášky na kongresu Světové společnosti parenterální a enterální výživy. V letech 1995 – 1999 byl členem výboru Evropské společnosti parenterální a enterální výživy. Je členem fakulty pro vzdělávání Basic Educational Course Evropské společnosti parenterální a enterální výživy. V letech 1995 a 1996 byl pozván k výuce na European Gastrointestinal School v Amsterdamu. V roce 2002 byl zvolen předsedou České společnosti klinické výživy a intenzivní metabolické péče České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Je členem redakčního kruhu časopisu Klinická biochemie a metabolismus.

Za redakční radu časopisu Scan panu profesoru MUDr. Luboši Sobotkovi, CSc., přejeme, aby i jako přednost velké a významné kliniky nacházel ve své funkci osobní uspokojení a také dostatek času pro svoji vědeckou, pedagogickou a lékařskou práci, za kterou se mu jistě již dnes dostává mnoha upřímných, byť třeba někdy jen myšlených, nahlas nevyslovených poděkování.

Mgr. Martin Formánek
PhDr. Vladimír Panoušek

Čeští a slovenští patologové v Hradci Králové

Po rozdělení Československa v roce 1993 a s tím spojeným rozdělením odborné společnosti se čeští a slovenští patologové dohodli, že se i nadále budou každoročně scházet na společném odborném sjezdu. Historicky první sjezd českých a slovenských patologů se konal v září 1993 v Hradci Králové a další poté vždy střídavě na Slovensku a v České republice. Letos tedy, na již 11. sjezdu, se patologové opět sešli v Hradci Králové – při příležitosti 75 let Fingerlandova ústavu patologie.

Ze slavnostního zahájení sjezdu.

Foto Blažena Šepsová

Patologie – tehdy se jí říkalo prosektura – byla jedním ze sedmi oddělení nově otevřené královéhradecké nemocnice v roce 1928. Mimochodem, svědčí o prozíravosti tehdejších hradeckých představitelů okresu, města a zdravotnictví, že si uvědomovali potřebu oboru patologie pro zajištění úrovně a rozvoje nové nemocnice. Je obecně známo, že prvním primářem – prosektorem se stal tehdy osmadvacetiletý dr. Antonín Fingerland. Méně již je známo, že prim. Fingerland v prvních letech vedl kromě patologie i infekční oddělení. Tato kombinace významně ovlivnila odborné zaměření pracoviště na další léta. Patologie infekčních chorob se stala vůdčím výzkumným tématem jeho pracovníků. Uvedme alespoň prioritní popisy herpetické esofagitidy a patogeneze vrstevnatých tuberkulomů plic (Fingerland), proteové encefalitidy novorozenců a komplikací BCG-vakcinace (Vortel), či herpetického postižení dýchacího traktu (Herout).

Je proto logické, že jsme letos za hlavní sjezdové téma vybrali právě patologii infekčních chorob.

Ale tradice nebyla jediným důvodem! Infekční choroby nabývají v posledních letech na významu a stávají se hrozbou – přibývání kmenů bakterií rezistentních na antibiotika, nárůst počtu nemocných tuberkulózou, pandemie AIDS, prionová onemocnění, hemoragické horečky, SARS a další. A právě patologové bývají na prvním místě při průkazu nových chorob či v epidemiologických studiích.

Souběžně se sjezdem patologů se konal i sjezd České společnosti histologických laborantů. V málokterém medicínském oboru je totiž tak úzká spolupráce mezi lékaři a středoškoláky a lékaři tak závislí na práci laborantů (přesněji laborantek), jako je tomu v patologii.

Oba sjezdy se konaly na Lékařské fakultě UK ve dnech 24. – 26. září. Sešlo se na nich asi 150 lékařů, včetně účastníků z USA, Velké Británie a Německa, a asi 100 laborantů. Slavnostní zahájení ve velké posluchárně uvedly fanfáry trubačů Gardy města Hradec Králové. Účastníky pozdravili primátor města Ing. Oldřich Vlasák, vedoucí odboru zdravotnictví Krajského úřadu Královéhradeckého kraje MUDr. Zdeněk Hajžman, ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. Leoš Heger a proděkanka Lékařské fakulty UK doc. Věra Hubková. V rámci zahájení shlédli účastníci i film *Šumný Hradec*.

Z obšírného odborného programu uvádím alespoň úvodní přednášku prof. J. Orensteina z George Washington University, Washington, DC, o oportunních infekcích při HIV/AIDS a přednášku známého popularizátora vědy a spisovatele prim. F. Koukolíka z IKEM Praha o prionových onemocněních, zejména o Creutzfeldtově – Jakobově nemoci.

Poprvé jsme na našich sjezdech zavedli vyžádanou přednášku; prof. Z. Kolář z Olomouce v ní hovořil o molekulární patologii nádorů.

Součástí společenského programu sjezdu byl večerní koncert v kostele Nanebevzetí P. Marie; L. Horová a L. Smolej na něm přednesli barokní skladby pro varhany a trubku. Líbezná hudba v krásném prostředí byla pro všechny účastníky mimořádným zážitkem.

Ač by se to neřeklo, patologové jsou velmi společenští; svědčí o tom mj. i hojná účast na další akci – nočním soutěžním koulení na bowlingu ve zdejší Futuru, či společenský večer v hotelu Alessandria, z něhož poslední účastníci odcházeli kolem páté hodiny ranní.

Rád konstatuji, že sjezd byl po odborné i po společenské stránce úspěšný; není to jen můj subjektivní názor, ale vyplývá to z mnoha pozitivních ohlasů českých i zahraničních účastníků. Dík za přípravu i za realizaci sjezdu patří všem pracovníkům Fingerlandova ústavu.

Prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc.

Momentka z nočního bowlingu.

Foto MUDr. Petra Benešová

Doc. MUDr. Karel Ettler, CSc., přednostou Kliniky nemocí kožních a pohlavních

Na základě výsledků konkursního řízení byl s účinností od 1. září 2003 ministryní zdravotnictví ČR v dohodě s ministryní školství, mládeže a tělovýchovy ČR jmenován přednostou Kliniky nemocí kožních a pohlavních Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze a Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. MUDr. Karel Ettler, CSc., dlouholetý pracovník této kliniky. Kliniku převzal po doc. MUDr. Marii Nožičkové, CSc., která ji vedla od r. 1985, a stal se tak 5. přednostou tohoto významného pracoviště (po prof. B. Janouškovi, prof. J. Dandovi, prof. V. Rozsívalové a doc. M. Nožičkové) za dobu jeho více než půlstoleté historie.

Doc. MUDr. Karel Ettler, CSc., se narodil 28. března 1957 v Rychnově nad Kněžnou. Dětství a léta dospívání prožil v Náchodě, zde také absolvoval gymnazijní studia. Po maturitě se v duchu rodinné tradice (otec lékař, matka zdravotní sestra) hlásil ke studiu medicíny na královéhradecké Lékařské fakultě UK, ale přijat byl až následující rok, poté, co jeden rok pracoval ve Fakultní nemocnici v Oddělení klinické biochemie jako pomocný laborant. Lékařská studia na hradecké fakultě ukončil s vyznamenáním v r. 1983 a po promoci nastoupil jako interní aspirant na Katedru dermatovenerologie LF UK v Hradci Králové. Nebyl to ale jeho první kontakt s oborem. Na zmíněné katedře působil již jako studentská vědecká síla a pod vedením docentky Nožičkové se opakovaně zúčastnil Studentské vědecké konference s pracemi z oblasti fotobiologie kůže. Tato problematika pak již natrvalo zůstala v popředí jeho odborného a vědeckého zájmu.

Doc. MUDr. Karel Ettler, CSc., se narodil 28. března 1957 v Rychnově nad Kněžnou. Dětství a léta dospívání prožil v Náchodě, zde také absolvoval gymnazijní studia. Po maturitě se v duchu rodinné tradice (otec lékař, matka zdravotní sestra) hlásil ke studiu medicíny na královéhradecké Lékařské fakultě UK, ale přijat byl až následující rok, poté, co jeden rok pracoval ve Fakultní nemocnici v Oddělení klinické biochemie jako pomocný laborant. Lékařská studia na hradecké fakultě ukončil s vyznamenáním v r. 1983 a po promoci nastoupil jako interní aspirant na Katedru dermatovenerologie LF UK v Hradci Králové. Nebyl to ale jeho první kontakt s oborem. Na zmíněné katedře působil již jako studentská vědecká síla a pod vedením docentky Nožičkové se opakovaně zúčastnil Studentské vědecké konference s pracemi z oblasti fotobiologie kůže. Tato problematika pak již natrvalo zůstala v popředí jeho odborného a vědeckého zájmu.

Po čtyřech letech interní aspirantury, během níž (1986) získal atestaci I. stupně z dermatovenerologie, se v r. 1987 MUDr. Ettler stal odborným asistentem. V r. 1990 získal hodnost kandidáta věd a v r. 1991 atestaci II. stupně. V říjnu 2002, po úspěšném obhájení habilitační práce „Dermatologická fotobiologie a její význam v klinické praxi“, byl rektorem UK jmenován docentem pro obor dermatovenerologie.

Postihnout v kostce dosavadní rozsáhlé lékařské, vědecké a pedagogické dílo docenta Ettlera je velmi obtížné. A tak alespoň stručně připomeneme, že jeho zaměření na problematiku fotobiologie kůže se dotýká jak oblasti diagnostiky (stanovování tzv. minimální erytémové dávky [MED] technikou kožních fototestů; zkoumání míry vlivu nadměrné expozice UV záření v etiopatogenezi maligního melanomu a jiných kožních nádorů; diagnostika tzv. kontaktních fotoalergických reakcí, jež mohou být příčinou některých dermatóz; diagnostika rozsahu a aktivity kožních nádorů pomocí fotodynamické reakce, atd.), tak i oblasti terapie (stanovení vstupní ozařovací dávky pomocí fototestu či fototypu nemocného a vypracování optimálního léčebného protokolu, uplatnění fotodynamické léčby kožních nádorů). Vědecká a lékařská práce docenta Ett-

lera vyústila i v mezinárodní spolupráci (např. s kožní klinikou Univerzity v Regensburgu, SRN, s kožní klinikou AKH ve Vídni, s prof. Joanem Moanem z Norwegian Radiumhospital v Oslo).

Dosavadní vědecké dílo docenta Karla Ettlera dokládá i úctyhodný seznam 138 publikací, kterých byl autorem či spoluautorem, a 256 odborných přednášek. Téměř pětina z uvedeného počtu publikací přitom byla otištěna v zahraničních časopisech a sbornících.

Rozsáhlá je i pedagogická činnost docenta Ettlera. Od počátku svého působení na Katedře dermatovenerologie se podílel na pregraduální výuce, včetně výuky v anglickém jazyce. V minulosti externě vyučoval i na Střední zdravotnické škole v Hradci Králové. Přednáší o fototerapii v rámci doškolovacích kursů pořádaných na královéhradecké klinice, ale také v celostátních doškolovacích kurzech pořádaných IPVZ Praha. Podílel se na tvorbě skript a výukových videoprogramů, je autorem odborné dermatologické části testovacího počítačového programu uplatňovaného při výuce SZP. Opakovaně se docent Ettler věnoval i studentským vědeckým silám a jako vedoucí diplomových prací i studentům jiných fakult či vysokých škol.

Docentu Karlu Ettlerovi se za jeho práci dostalo i významných uznání. V r. 1998 získal Traplovu cenu jako ocenění za nejvýznamnější práci v české dermatovenerologii. Je členem řady našich i zahraničních odborných společností (Česká dermatologická společnost, Společnost pro fotobiologii a fotodynamickou léčbu, International Society of Dermatopathology, European Society for Photobiology, European Society for Photodermatology, European Academy of Dermatology and Venerology). Opakovaně byl pověřen organizací odborných setkání s mezinárodní účastí, zasedal v předsednictvech odborných sekcí mezinárodních kongresů. Ale i na půdě odborných společností je docent Ettler především aktivně činný. Dlouhodobě působí ve výborech českých odborných společností, v nedávné době byl zvolen místopředsedou České dermatovenerologické společnosti ČLS JEP, je národním zástupcem ČR v European Society for Photodermatology, vedoucím Fotobiologické sekce při České dermatovenerologické společnosti ČLS JEP, členem redakční rady časopisu DERMA 3. tisícročia a editorem web-stránek České dermatovenerologické společnosti ČLS JEP (www.lfhk.cuni.cz/dermat). Ve výčtu záslužných aktivit docenta Karla Ettlera však nelze opomenout ani jeho práci v porevolučním Akademickém senátu LF UK v Hradci Králové.

Jménem redakční rady časopisu Scan přejeme panu docentu MUDr. Karlu Ettlerovi, CSc., aby ho ani v dalších letech nepouštěl jeho élan vital a aby i v náročné funkci přednosty kliniky pro sebe našel pracovní a osobní uspokojení.

Mgr. Martin Formánek
PhDr. Vladimír Panoušek

VIII. česko-slovenský kongres o infekčních nemocech

Ze sesterské sekce.

Česko-slovenské infektologické kongresy jsou tradičně pořádány v atraktivním prostředí, které umožňuje také společenské aktivity a poskytuje příležitost k vylepšení duševní i tělesné kondice po celoroční pracovní zátěži. V posledních letech bylo naše pracoviště již podruhé, na doporučení výboru Společnosti infekčního lékařství České lékařské společnosti J. E. Purkyně, počteno úkolem organizovat tuto významnou akci. Vybrali jsme, také podruhé, příjemné prostředí Krkonoš, tentokrát Pec pod Sněžkou. Není třeba asi příliš zdůrazňovat, že tato přitažlivá lokalita poskytuje dostatek možností nejen k odborným disputacím, ale dovoluje příznivcům pohybu ve volné přírodě ověřit si i své fyzické kvality. A Sněžka, byť s částečnou pomocí lanovky, je jistě schopna naše síly prověřit. O nic méně náročná však byla i prohlídka pevnosti Stachelberg se svými dvěma sty schody dolů a poté zpět nahoru, vhodně doplněná návštěvou minipivovaru ve Vrchlabí. Nikdo ze zúčastněných si rozhodně nemohl stěžovat na nedostatek příležitosti se náležitě rehydratovat. Nesmíme zapomenout ani na krásné večery, které byly každý den uvedeny koncertem odlišných žánrů. Ale aby nevznikl dojem, že těmito aktivitami byl program kongresu vyčerpán. Rozhodně obsáhlejší harmonogram vyplňovala odborná část, které se pojďme věnovat.

Kromě úvodní přednášky kolegů z Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně, shrnující dosavadní poznatky o nedávno

Předsedkyně Společnosti infekčního lékařství ČSL JEP doc. M. Staňková předala MUDr. Ladislavu Královi, CSc., diplom čestného členství SIL.

vyhlásle epidemii SARS, byla vybrána následující hlavní témata: infekce a zánětlivá onemocnění GIT, strategie antiinfekční terapie v ambulantní péči a prevence a profylaxe infekčních onemocnění. Správnou volbu potvrdil nevšední zájem o aktivní účast – bylo předneseno 51 přednášek a prezentováno 31 posterů. Nelze opomenout ani tradiční účast v sesterské sekci s 22 vystoupeními s nejrůznější tematikou.

Nejbohatší zastoupení měly práce zabývající se infekcemi GIT. V úvodní přednášce prezentovala předsedkyně infektologické společnosti M. Staňková postižení GIT infekcí lidskými papilomaviry u HIV pozitivních jedinců, u kterých toto agens představuje jeden z nejrizikovějších faktorů spojovaných s anogenitálními neoplazmiemi. Poté následovala vystoupení týkající se převážně problematiky průjmových onemocnění a virových hepatitid. Z většiny prací vyplývala smutná zkušenost přesahující hranice jednotlivých lokalit i České a Slovenské republiky – přes předpokládaný zlepšující se hygienický standard nedo-

Ředitel FN HK doc. L. Heger a rektor VLA JEP plk. doc. R. Prymula.

cháží ke sníženému výskytu akutních průjmových onemocnění. Vedoucím agens je stále *Salmonella* spp. se svými záluďnými komplikovanými průběhy i závažnými extraintestinálními formami. Kolegové z Bratislavy upozornili na patogenní potenciál nových fagotypů kmenů *Salmonella enteritidis* a na rezistenci kmenů *Salmonella typhimurium*. Významné bylo zjištění pentarezistence u třetiny netypovatelných kmenů, která zahrnovala i rezistenci na ampicilin a chloramfenikol. Velmi dobře zpracovaná data plzeňských autorů vedla k závěru, že průjmová onemocnění tvoří téměř polovinu všech hospitalizovaných pacientů na infekční klinice – ve 13% případů však bylo příčinou průjmu jiné onemocnění; tento údaj svědčí o náročnosti diferenciální diagnostiky u nemocných přijatých na infekční oddělení se zdánlivě banální diagnózou akutního průjmového onemocnění. Problematikou rotavirových infekcí ve vztahu k nozokomiálnímu původu se zabývali kolegové z Plzně a z Brna. Blok gastrointestinálních nákaz zakončily ostravské kolegyně raritní kazuistikou botulismu v graviditě se šťastným koncem pro matku i dítě.

Virové hepatitidy byly předmětem sdělení slovenských i českých autorů. Vyslechli jsme problematiku zahrnující téměř celou „abecedu“ virových hepatitid včetně posledně objeveného typu TTV. Kolegové z ostravského, brněnského a hradeckého pracoviště upozorňovali především na úskalí precizní diagnos-

Jarmila Šuláková s dr. Stanislavem Plíškem.

tiky a léčby chronických virových hepatitid B a C. Pozornosti nemohla uniknout společná práce autorů z hradecké Krajské hygienické stanice a pražského Státního zdravotního ústavu s enormním množstvím dat o virových hepatitidách v ČR za poslední dvě desetiletí. Ve vývoji nemocnosti virovými hepatitidami v ČR se významným způsobem uplatňuje zavedení aktivní imunoprophylaxe proti virové hepatitidě A a B a nárůst injekčního způsobu aplikace drog u mladých osob, ze kterého rezultuje výrazné zhoršení epidemiologické situace v případech virové hepatitidy C.

Nečetné práce týkající se strategie antiinfekční terapie v ambulanci péči, přednesené slovenskými kolegy a autory z pražského a hradeckého pracoviště, upozornily na staré známé problémy antibiotické terapie – nadbytečná indikace antibiotik širšího spektra než je nezbytné, např. u anginy, zbytečně protrahovaná terapie, falešné představy o neškodnosti antibiotik a konečně tlak nemocných či rodinných příslušníků ovlivňující nepříznivě preskripci antibiotik. V průběhu druhé poloviny devadesátých let minulého století byly zaznamenány ve světě i v naší republice varovné signály o nárůstu rezistence hlavních bakteriálních patogenů v nemocnicích i v komunitě. V tomto období došlo také k výraznému nárůstu spotřeby antibiotik, aniž by došlo k podstatným změnám v epidemiologii infekčních nemocí.

V bloku prevence a profylaxe infekčních onemocnění vystoupili přednášející převážně z pražských a hradeckých pracovišť se zaměřením na problémy vakcinace, profylaxi infekční endokarditidy, prevenci močových infekcí a profylaxi vertikálního přenosu HIV infekce. Zazněly zajímavé úvahy o možném vylepšení vakcinačních schémat. Vakcíny by se měly podávat ve věku, kdy je skutečně šance, že dítě na antigen odpoví, např. druhá dávka trivakcíny proti spalničkám, zarděn-

Doc. Václav Dostál si dopřál i chvilku klidu.

kám a parotitidě v delším odstupu od první dávky. Při kombinaci schémat bychom měli mít na paměti, že i vyváženost živých a neživých vakcín je v dětském věku nesmírně důležitá. Porušení této rovnováhy, způsobené dysbalancí Th1 a Th2 lymfocytů, může mít za následek vznik chronických chorobných projevů, např. atopie či kontaktního ekzému. Neméně významnou část tohoto bloku tvořily práce upozorňující na specifitu vakcinace u rizikových skupin populace.

Varia seznamovala s řadou dalších problémů provázejících infekční medicínu. Za zmínku stojí importované choroby (malárie), změna epidemiologie a klinických forem tularemie na Slovensku i riziko přenosu zvířecích poxvirů blízkých viru Variola vera na člověka (opičí neštovice), u kterých není možno vyloučit i zneužití při bioterorismu. I proto se vrací diskuse k současným možnostem vakcinace proti variole. Přestože Česká republika vlastní dostatečnou zásobu vakcíny, nezvažuje se možnost zahájení masové vakcinace. Zajímavým doplňkem byla práce českobudějovických kolegů z oddělení pracovního lékařství, která upozornila na vysoký podíl infekčních onemocnění v odvětví zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti,

Slovenští kolegové.

a připomněla tak značnou rizikovost těchto profesí. Zprávu o odborné náplni kongresu je možno uzavřít konstatováním, že i řada pozoruhodných kazuistik, včetně prezentací z našeho pracoviště, významně obohatila program.

Bylo by asi nespravedlivé zamlčet ještě dva pozitivní postřehy z průběhu jednání. Skutečnost, že velká většina účastníků vydržela do poslední přednášky a slavnostního zakončení kongresu, a fakt stoupající přednáškové kázně, který je neméně potěšující. Až na zcela malé výjimky totiž přednášející dodrželi časový limit umožňující vyrovnat se s nabitým programem. Zbývá již jen poděkovat všem, kteří se podíleli na úspěšné organizaci celé akce. Nelze je zdaleka všechny jmenovat. Velký dík patří vedení FN a LF v Hradci Králové za významnou podporu a záštitu kongresu a kolegovi S. Plíškovi za doslova profesionální zvládnutí vlastní přípravy všech detailů a číhajících překážek, které mnohdy komplikují obdobná náročná jednání. Nemohu ovšem zapomenout na vydatnou pomoc a toleranci ostatních lékařů a sestřiček z Kliniky infekčních nemocí FN HK, kteří se nejen významnou měrou podíleli na aktivní účasti, ale také se bez problémů vypořádali se střídavými absencemi, které souvisely s přípravou i vlastním průběhem kongresu. A že je za co děkovat, dokazují slova uznání slovenských i českých kolegů a sestřiček za zdařilou organizaci setkání.

*Doc. MUDr. Václav Dostál
Foto MUDr. Stanislav Plíšek, Ph.D.*

Již plných šestnáct let patří do lékařského týmu královéhradecké Kardiochirurgické kliniky MUDr. Pavel Žáček. Po promoci na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové v roce 1984 a po tříleté přípravě v obecné chirurgii, získané na chirurgickém oddělení v Novém Bydžově, nastoupil na Kardiochirurgickou kliniku v roce 1987, krátce poté, co byla v r. 1985 ustavena jako samostatná klinika. V roce 1995 dosáhl MUDr. Žáček specializace v oboru a v současné době se věnuje především koronární chirurgii. O jeho zaujetí profesí kardiochirurga a širokém rozhledu v této medicínské disciplíně svědčí mj. i odborné publikace, jichž byl autorem či spoluautorem. Připomenout si můžeme alespoň dvě z nich – v r. 2000 uveřejněnou práci autorů J. Harrera, J. Dominika, P. Žáčka a I. Varvařovského »Axillary-coronary artery bypass reconstruction as an alternative in coronary artery reoperations«, referující o výkonu, jenž znamenal národní prioritu, a v letošním roce vydanou CD-ROM monografii autorů P. Žáčka, J. Dominika a P. Kubiše »Interaktivní kardiochirurgie«, o níž píšeme na jiném místě.

Specialistům kardiochirurgům a kardiologům je MUDr. Pavel Žáček dobře znám i jako autor vědeckých ilustrací. Uměnímilovná zdravotnická i laická veřejnost ho pak zná především jako malíře věnujícího se volné tvorbě. A právě z tohoto úhlu pohledu chceme MUDr. Pavla Žáčka našim čtenářům blíže představit.

Malovat Pavel Žáček začal již na počátku svých středoškolských studií. A nebyl to u něho jen nějaký chvilkový zájem, téžavé hledání tak charakteristické pro léta dospívání. Studoval odbornou literaturu, navštěvoval galerie a trpělivě pracoval, aby sám zkusil, co vše lze s pomocí štětce a barvy vykouzlit. Jeho

Pavel Žáček

obdiv patřil zejména staršímu umění: nenásilně se vlnícím křivkám a v přírodní harmonii ztvárněným kontrastům secese, křehkým tónovým modulacím a fantazijnímu bohatství děl vlámských mistrů, i ještě starším křesťanským památkám a pravěkým megalitickým monumentům, nesoucím v sobě vesměrnou vznešenost i nepomíjející, naléhavé otázky smyslu lidského života. Není proto nijak překvapivé, že i pro své vlastní umělecké vyjádření zvolil cestu klasické, technicky náročné mnohvrstevné lazurové olejomalby na pevném podkladu. Také témata jeho děl se, obdobně jako tomu bylo již u nejstaršího umění, odvíjejí od konkrétních lidských příběhů.

Obrazy Pavla Žáčka, složitě vystavěné

z podmaleb a poloprůsvitných lazurových vrstev, jež zjemňují, ale také jakoby prostorově prohlubují barevnost podmalby, mají dnes nezaměnitelný rukopis. V myšlenkových námětech jeho obrazů se nám připomíná věčné trias lidského prožívání – láska, čas a smrt, a to nezřídka symbolickou připomínkou životních dramát historických či literárních postav.

Jak sám Pavel Žáček přiznává, v poslední době je ve svém pohledu na svět a umělecké tvorbě ovlivněn i keltskou a irskou kulturou, což nepochybně souvisí i s jeho studijními cestami, uskutečněnými v devadesátých letech: Auvergne (Francie) 1996, Bretaň (Francie) 1997, Irsko 1998, Skotsko a Wales 1999. Na druhé straně se nijak nebrání ani vlivu postmoderny a stále více na nás dotírající »digitalizace« lidského světa, ale nepodléhá jim. Ovládá bravurně počítačovou techniku a umí tuto svou dovednost efektivně využít jak při studiu, tak i při tvorbě vědeckých ilustrací či při zpracování digitálních fotografií, zná však hranici, kterou by člověk neměl překročit. A tak mezi jeho zájmy najdeme vedle profesního zaujetí kardiochirurgií a letité

Pro Fausta (olej, 2001)

Věc Makropulos (olej, 2001)

záliby v malířství i fotografování (také na stránkách Scanu jsme se již setkali s jeho snímky z lékařského prostředí), animovaný film, loutky, dřevořezbu a keramiku. Právě u malířského stojanu, nad fotografiemi a jinými výtvarnými dílky a v neposlední řadě v zázemí rodiny nachází Pavel Žáček nejvíce prostoru ke svým obrátům k duchovnímu rozměru bytí a k upevňování pocitu blízkosti druhých lidí. Hezky to v úvodním textu k výstavě Pavla Žáčka v Chrudimi (2001) vyjádřil znalec a milovník výtvarného umění Ing. Jiří Soukup: „Tak jak je Pavel Žáček nucen žít svůj život ve zrychlující se spirále událostí, tak nalézá i souřadnice svého osobního ráje srdce. V jeho díle se pak objevují vzpomínky, jindy otisky denní reality, snů i fantazie. Tím nás právě Žáčkovu umění přitahuje a poutá svým nábojem.“

Poprvé Pavel Žáček vystavoval své obrazy v Hradci Králové v r. 1980, byl tehdy ještě studentem medicíny a bylo mu jedennadvacet let. Následovaly další samostatné výstavy v Hradci Králové (1983), Hradci Králové (1986 spolu s J. Bavorem a T. Misíkem), Prachaticích (1988 spolu s J. Bruckmüllerem a T. Misíkem), Jablonci nad Nisou (1989), Praze (1990), Hradci Králové (1991), Jablonci nad Nisou (1995), Hradci Králové (1998), Českých Budějovicích (1999), Londýně (1999), Hořicích (1999), Hradci Králové (1999), Chrudimi (2000), Českém Krumlově (2000) a Chrudimi (2001). Kromě toho se v letech 1984 – 1988 zúčastnil kolektivních výstav v Praze, Hradci Králové, Walbrzychu (Polsko), Minneapolis (USA), Chicagu (USA), Frankfurtu nad Mohanem (SRN) a ve Vídni (Rakousko).

PhDr. Vladimír Panoušek

Jmenování noví proděkaní LF UK

Po projednání a schválení v Akademickém senátu Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze jmenoval děkan fakulty prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., s účinností od 7. října 2003 tyto proděkany fakulty:

Prof. MUDr. Zdeněk Zadák, CSc. - proděkan pro vědu a výzkum

Doc. MUDr. Aleš Ryška, Ph.D. - proděkan pro studium (1. – 3. ročník)

Prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc. - proděkan pro studium (4. – 6. ročník)

Doc. MUDr. Věra Hubková, CSc. - proděkanka pro studium zubního lékařství

Doc. MUDr. Miroslav Kuba, CSc. - proděkan pro výuku zahraničních studentů

Prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc. - proděkan pro zahraniční vztahy

Prof. MUDr. Vladimír Geršl, CSc. - proděkan pro rozvoj

K ŽIVOTNÍMU JUBILEU DOCENTA JANA BEDRNY

Dne 24. října si připomněl své sedmdesáté narozeniny **doc. MUDr. Jan Bedrna, CSc.**, dlouholetý pracovník a emeritní přednosta Chirurgické kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové. Narodil se sice v Ostravě – Zábřehu, ale hned v následujícím roce 1934 přijal jeho otec doc. MUDr. Jan Bedrna, později řádný člen Československé akademie věd, místo primáře v Hradci Králové. A tak se z malého Honzíkova rázem stal Hradečan. To pojmenování Honzík není z mé strany neuctivost. Stále si totiž pamatuji, jak jsem jako malý kluk v otcově obchodě elektrotechnickým zbožím s obdivem pozoroval jen o málo staršího chlapce, který si tam z šuplíků zasvěceně vybíral odpory a kondenzátory. Ptal jsem se kdo to je a dostalo se mi odpovědi – To je Honzík Bedrnů, radioamatér. Bylo to, tuším, v roce 1947, a to mohl být radioamatér Honzík Bedrna tak v tercii či kvartě zdejšího Státního reálného gymnázia. Po více než dvaceti letech jsme se s dr. Bedrnou setkali v nemocnici a já s překvapením zjistil, že zájem o techniku ho ani v dospělosti neopustil. Ale to už byl především renomovaný, intenzivně pracujícím chirurgem, na kterého se s důvěrou obraceli nemocní s nejzávažnějšími zdravotními problémy.

Docent Bedrna to neměl v životě jednoduché. Být synem slavného otce je role obtížná a hodně komplikací docentu Bedrnovi přineslo zejména to, že pro své názory nebyl vládnoucí politickou mocí akceptován. Plných třiačtyřicet let musel například čekat, než mu bylo umožněno dokončit a obhájit kandidátskou disertační práci. Teprve události z listopadu 1989 znamenaly konec jeho politické a společenské diskriminace. V roce 1990 byl jmenován přednostou Chirurgické kliniky, v roce 1991 se habilitoval. V čele kliniky stál plných deset let až do roku 2000. Do důchodu odešel, po třiačtyřiceti letech práce v nemocnici, letos v květnu.

Dnes už jsme spolu s docentem Bedrnou oba ve věku, kdy na mládí zůstaly jen vzpomínky. Ale stejně jako tehdy v těch klukovských letech, i dnes ho vnímám s úctou a obdivem a jsem moc rád, že jsem ho (jako Honzíkova i jako váženého lékaře) poznal. A tak s plnou upřímností panu docentu Janu Bedrnovi přeji, aby ve zdraví a spokojenosti prožil mnohá další léta a aby ho jeho lékařské i ty doprovodné technické zájmy ještě dlouho neopouštěly. Ad bene esse!

PhDr. Vladimír Panoušek

Mareš, J., Pečenková, J. (editoři):

Sborník k 10. výročí zahájení bakalářského studia ošetrovatelství na Lékařské fakultě v Hradci Králové UK v Praze

Hradec Králové : LF UK ve spolupráci s NUCLEUS HK, 2003, 112 s.

Přípravu zdravotních sester u nás po řadu let zajišťovaly jen střední zdravotnické školy. Teprve v poslední době k nim přibýly i vyšší zdravotnické školy. Úroveň přípravy zdravotních sester na těchto středních a vyšších školách je obecně pokládána za velmi dobrou, a to i ve srovnání s ostatním světem. Nicméně je ale třeba připustit, že pokud jde o další rozvoj vzdělávacího systému v oboru ošetrovatelské péče, včetně širšího otevření univerzitních posluchářů pro budoucí ošetrovatelský personál, trochu jsme za státy s rozvinutým zdravotnictvím zůstali. I u nás sice již v šedesátých letech 20. stol. existovalo dvouoborové studium »psychologie – péče o nemocné« (např. na Filosofické fakultě UK), určené výlučně jen absolventkám středních zdravotnických škol, ale tehdy šlo převážně jen o přípravu budoucích učitelek zdravotnických škol. Jen velmi malé procento absolventek tohoto studia našlo uplatnění v samotném ošetrovatelském procesu nebo ve zdravotnickém managementu. Současně zaváděné vysokoškolské bakalářské studium ošetrovatelství by mělo tento nedostatek vyrovnat.

U příležitosti 10. výročí zahájení bakalářského studia ošetrovatelství na Lékařské fakultě v Hradci Králové vyšel sborník, na jehož obsahu se podílelo celkem 28 autorů. Sborník je rozdělen do čtyř tematických celků: geneze a vývoj studia ošetrovatelství, zkušenosti jiných fakult, pohled učitelů, pohled studentů a absolventů.

Deset let existence bakalářského studijního programu ošetrovatelství není jistě dostatečně dlouhá doba k definitivnímu hodnocení nově vzniklého vysokoškolského studijního oboru, jak v úvodu uvádí prof. J. Mareš, ale přece jen je vhodnou příležitostí k určitému bilancování dosavadního průběhu. Doc. R. Prymula se ve svém článku zabývá opodstatněností vzdělávání ošetrovatelů na úrovni bakalářského studia navazujícího na maturitu na klasické všeobecné střední škole. Pro srovnání uvádí systém vzdělávání ve Velké Británii, založený na tzv. gradingu, který pokrývá osm stupňů vzdělávání od nejméně specializovaných forem až po stupeň hyperspecializovaný. Prof. P. Stránský seznamuje čtenáře se současným stavem legislativní přípravy vysokoškolského studia nelékařských zdravotnických programů.

Následujících šest příspěvků podává přehled o zavádění a desetiletém trvání bakalářského studia ošetrovatelství, za-

počátečního na naší fakultě v r. 1992 (I. Drašner, K. Barták, L. Heger, I. Šteiner, J. Mareš, J. Pečenková). Jde o období od počátečního entuziasmu nevelkého okruhu pracovníků, zprvu prováděného i nejistotou, jak vše dopadne, až po příznivé zhodnocení probíhající výuky akreditační komisí v r. 1999 a uvedení v život celostátního časopisu Ošetrovatelství. Dnes lze říci, že dobrá věc se podařila, a to především díky prozívatosti těch, kteří stáli u zrodu studia – bývalého děkana fakulty doc. MUDr. Karla Bartáka, CSc., obou ředitelů Fakultní nemocnice Hradec Králové MUDr. Ivana Drašnera a doc. MUDr. Leoše Hegera, CSc., a přednosty Ústavu sociálního lékařství LF UK prof. PhDr. Jiřího Mareše, CSc. Díky velmi zodpovědnému přístupu pracovníků Oddělení ošetrovatelství Ústavu sociálního lékařství LF UK, PhDr. D. Mastiliakové, Ph.D., dřívější hlavní sestry FN HK paní J. Pečenkové a dalších, ale také učitelů ve studijním programu zúčastněných, je dnes kombinované bakalářské studium na naší fakultě celostátně vysoce hodnoceno. V části věnované zkušenostem z jiných fakult PhDr. A. Mellanová, CSc., z Ústavu teorie a praxe ošetrovatelství I. LF UK seznamuje se zřízením bakalářského studia pro sestry na I. LF UK v rámci projektu HOPE v r. 1992, a uvádí výhledy do budoucna, spočívající v zavedení navazujících magisterských programů pro učitele zdravotnických škol i další obory a ve vytvoření samostatné fakulty pro nelékařské obory. PhDr. D. Jarošová, Ph.D., z Katedry managementu a služeb ve zdravotnictví Zdravotně sociální fakulty Ostravské univerzity uvádí zkušenosti s kombinovanou formou studia zdravotnického managementu. PhDr. V. Tóthová z Katedry ošetrovatelství Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích vyzvedá pomoc a vstřícnost pracovníků Oddělení ošetrovatelství Ústavu sociálního lékařství naší fakulty, které označuje za „první centrum moderního ošetrovatelství v České republice“. Také PhDr. M. Kyasová, Ph.D., z Kliniky geriatry, ošetrovatelství a praktického lékařství LF MU v Brně uvádí, že hradecká fakulta byla jednou z prvních, která anticipovala vývoj v oboru ošetrovatelství a zavedla kombinovanou formu bakalářského studia ošetrovatelství. Vyzvedá entuziasmus a nadšení prof. Mareše, jenž se stal garantem tohoto studia, a významný podíl paní Jaroslavy Pečenkové na rozvoji tohoto studia, a vybízí k následování.

Další tematický celek je věnován zkušenostem a pohledu učitelů na výuku v bakalářském studijním programu ošetrovatelství. Za pozoruhodné počiny je nutno považovat zavedení estetické výchovy do výuky (PhDr. J. Bavor) a zřízení moderního informačního centra pro obor ošetrovatelství v lékařské knihovně (PhDr. E. Čečková). V zajímavém článku PhDr. D. Mastiliakové, Ph.D., se mj. dozvídáme, jak náročné bylo zajištění vhodné literatury pro studenty. I ona se zmiňuje o stimulačním entuziasmu na oddělení, který předtím v klinické praxi nepoznala. Zajímavé jsou i další příspěvky z pera učitelů nově zavedeného vysokoškolského studia ošetrovatelství.

Následuje několik článků, ve kterých absolventky studia poutavým způsobem i s určitým emočním nábojem uvádějí, co je vedlo k tomu, že se rozhodly pro náročné studium v době svého plného zaměstnání a při povinnosti pečovat o rodinu a děti. Zmiňují se o tom, jakým přínosem pro jejich práci v zaměstnání studium bylo, s jakým pochopením nebo dokonce opakem se na pracovišti setkávaly. Nemůžeme neprocítit s nimi ony chvíle radostného pohnutí „...při slavnostní promoci v překrásném prostředí Karolína, kdy měli slzy v očích všichni – rodiče, děti, příbuzní a snad i učitelé“.

Poslední článek (J. Pečenková, J. Mareš) přináší výsledky ankety, zjišťující názory absolventů studia ošetrovatelství na kvalitu studia, na možnosti uplatnění získané znalosti a dovednosti v praxi, na změny v pracovním zařazení po ukončení studia a na další vzdělávání se v oboru.

V příloze je uveden zápis z jednání komise pro akreditaci bakalářského studia na naší fakultě dne 13. 1. 1999, v němž komise velmi pozitivně hodnotí vysokou kvalitu diplomových prací studentů, spolupráci s Fakultní nemocnicí a aktivitu fakulty při prosazování ošetrovatelství jako vědního oboru v ČR. V posledním příspěvku prof. J. Mareš píše o vzniku a poslání časopisu Ošetrovatelství, který má uplatnění v celé ČR. Sborník se v budoucnu jistě stane cenným historickým dokladem zachycujícím vznik a počáteční období bakalářského studijního programu ošetrovatelství na naší fakultě, dokladem počínání, který je z celostátního hlediska možno považovat za pionýrský.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Kabinet dějin lékařství LF UK

NOBELOVA CENA ZA MEDICÍNU V ROCE 2003 PATŘÍ PRŮKOPNÍKŮM MR ZOBRAZOVÁNÍ

Nositeli Nobelovy ceny za medicínu pro rok 2003 se stali britský fyzik Peter Mansfield a americký chemik Paul C. Lauterbur, kteří se zásadní měrou zasloužili o vznik a rozvoj samostatného odvětví medicínského zobrazování, založeného na principech magnetické rezonance (MR).

Vezmeme-li v úvahu, že magnetická rezonance znamenala a znamená pro lékařskou vědu přinejmenším stejně velký revoluční krok vpřed jako vynález CT, je takové ocenění přicházející téměř po třech desetiletích od vytvoření prvních MR obrazů skoro nemístně opožděné. Vždyť základy MR zobrazování položil Paul Lauterbur již v roce 1973, na něž navázal v roce 1976 Peter Mansfield publikováním prvních MR tomografických obrazů části lidského těla (prstu). Přitom sestrojení prvního klinicky využitelného výpočetního tomografu (CT) v roce 1972 fyzikem Godfrey Hounsfieldem na základě teoretických studií Allana Cormacka přineslo těmto badatelům Nobelovu cenu za medicínu „již“ po sedmi letech.

Je však nutné přiznat, že rozvoj magnetické rezonance a její vliv na moderní medicínu nebyl v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století tak převratně rychlý a dramatický jako v případě CT; bránila tomu především nedostačující úroveň vlastní MR technologie a mimo jiné také výpočetní techniky. Teprve s jejím prudkým rozvojem na přelomu osmdesátých a devadesátých let došlo k masivnímu rozšíření této unikátní technologie natolik, že dnes je na světě instalováno přes 20 tisíc MR tomografů, které provedou ročně desítky milionů vyšetření. Pokrok v MR technologii je obzvláště markantní v posledních pěti letech, kdy tato technologie učinila vpravdě generační skok v zobrazování kardiovaskulárního systému nebo například funkční aktivace mozku v závislosti na zevní stimulaci. Magnetická rezonance dnes tedy zobrazuje nejen mozek, míchu, ale i játra, žlučové cesty, ledviny, klouby, srdce, centrální i periferní tepny a žíly, perfuzi myokardu nebo změny v průtoku mozkovou kúrou při funkční aktivaci mozkových center. Přitom se jedná o metodu neinvazivní a neohrožující vyšetřovaného ionizujícím zářením. Magnetická rezonance disponuje nejlepším tkáňovým kontrastem mezi všemi zobrazovacími metodami a umožňuje získávat tomografické obrazy lidského těla v libovolné rovině.

Fenomén nukleární magnetické rezonance, využívající specifických vlastností některých atomových jader vystavených silnému magnetickému poli, se využíval v analytické molekulární chemii již od konce druhé světové války, kdy v roce 1946 fyzikové Edward Purcell a Felix Bloch provedli první experimenty s analýzou kapalin a pevných látek pomocí nukleární magnetické rezonance. Za tyto objevy byli mimo jiné oceněni v roce 1952 Nobelovou cenou. Magnetická rezonance však až do 70. let dvacátého století zůstávala nástrojem analýzy pevných, kapalných i plyných látek v laboratorních molekulárních fyziků a chemiků jako tzv. MR spektroskopie. Ale jak už tomu u velkých objevů bývá, chtěla tomu tak tro-

chu náhoda a vlastně i technické problémy tuto metodu provázající, že se zrodil převratný vynález nedocenitelného významu pro miliony nemocných. Na loňském Evropském radiologickém kongresu ve Vídni, kde byl Paul Lauterbur oceněn medailí Evropské radiologické společnosti za významný přínos pro celý obor radiologie (jakou prozíravost prokázali členové komise Evropské radiologické společnosti více než rok před oním „infarktovým“ telefonátem ze švédského Nobelova výboru!), vysvětloval dnešní nositel Nobelovy ceny události staré tři desetiletí zcela věcně... Celá zápletka byla docela prostá: výzkumníkům pracujícím v laboratořích na analýze molekulárního složení látek pomocí MR spektroskopie vadila jedna nectnost tehdejších přístrojů, a tou byla nestabilita a nehomogenita silného magnetického pole těchto MR analyzátorů. Nehomogenní magnetické pole totiž vedlo k tomu, že vzorek látky umístěný v takovém poli „vnímá“ nikoliv jedno silné magnetické pole, ale vlastně polí několik, každé o poněkud odlišné intenzitě. A protože princip magnetické rezonance (jak při MR spektroskopii, tak i při tehdy ještě neexistujícím MR zobrazování) je založen na přesném pohybu atomových jader, jehož frekvence je přímo úměrná intenzitě magnetického pole, kterému je zkoumaný vzorek vystaven, stávalo se, že vzorek zkoumané látky o sobě nedával vědět pouze na jediné frekvenci, ale i na několika dalších „sousedních“ frekvencích, což vedlo při MR spektroskopii ke vzniku „duchů“ a falešně posunutých signálů jednotlivých prvků a sloučenin v získaném spektru. A zatímco ostatní vědci si zoufali nad nedostatečnou stabilitou a homogenitou tehdejších přístrojů, která kazila výsledky jejich práce a vnašela do MR spekter artefakty, chemika Paula C. Lauterbura z Illinoiské univerzity v Chicagu napadlo, zda by zavedením jakési „řízení“ nehomogenity v magnetickém poli MR spektrometru nebylo možné získat informaci o tom, kde se právě zkoumaná sloučenina v rámci celého vzorku nachází. Onou řízenou nehomogenitou se stalo lineárně proměnné magnetické pole, tzv. magnetický gradient, přidaný k silnému statickému poli MR přístroje. Peter Mansfield z univerzity v Nottinghamu se pak nechal inspirovat principem tvorby obrazu používaným v tehdy mladičké technologii výpočetní tomografie (CT) a převratný vynález byl na světě. Stačilo docela málo: z malé nectnosti MR spektroskopie udělat velkou přednost MR zobrazování. Ale tak už to u revolučních myšlenek či vynálezů bývá.

Co dodat závěrem? Nezbyvá než vzdát zasloužený hold čerstvým laureátům Nobelovy ceny za medicínu a těšit se mimo jiné z toho, že ve Fakultní nemocnici Hradec Králové touto skvělou vyšetřovací technikou již sedmý rok disponujeme (v současnosti je v ČR instalováno dvaadvacet MR přístrojů). A pokud věci půjdou zdárně kupředu, mohli bychom se ve FN HK na jaře příštího roku dočkat i dalšího přírůstku do MR rodiny, kterým by měl být špičkový celotělový MR tomograf s magnetickým polem o intenzitě 1,5 Tesla.

Doc. MUDr. Jan Žižka, Ph.D.

První primáři v »Nové nemocnici«

Sedící zleva: prim. MUDr. Antonín Fingerland, prim. MUDr. Václav Tesař, prim. MUDr. Ladislav Tvrzský, na vložené fotografii prim. MUDr. Josef Saska, prim. MUDr. Bedřich Honzák, prim. MUDr. Otokar Müller, prim. MUDr. Jaroslav Jung. Ze stojících (sekundářů a externích lékařů) se podařilo identifikovat jen tři: 2. zleva MUDr. Václav Šebek, 5. MUDr. Karel Ruml, 7. MUDr. Rudolf Palec. Foto F. Patzelt (leden – září 1931). Fotografii ke zhotovení kopie pro Kabinet dějin lékařství LF UK laskavě zapůjčil pan Dr.med. Jaroslav Jung.

Královéhradecká »nová« Všeobecná veřejná okresní nemocnice měla po svém otevření 4. listopadu 1928 sedm primariátů: chirurgický, gynekologicko-porodnický, interní, oční, nemocí ušních, nosních a krčních, primariát pro prosekturu a nemoci infekční a primariát rentgenologický. V následujících řádcích jsou připomenuty osobnosti prvních primářů těchto oddělení.

Chirurgické oddělení vedl prim. MUDr. Bedřich Honzák (1870-1933), současně ředitel nemocnice, působící v Hradci Králové již od r. 1906, kdy byl (ještě ve »staré« nemocnici) ustanoven nástupcem rezignujícího prim. MUDr. Otokara Klumpara. Před příchodem do Hradce Králové pracoval MUDr. Bedřich Honzák jako sekundář a asistent prof. Karla Maydla a byl žákem gynekologické školy prof. Pawlika. Jako primář »staré« nemocnice se MUDr. Honzák významně zasloužil o rozvoj lékařské péče v ní a také o prosazení myšlenky zbudovat v Hradci Králové novou nemocnici. (Blíže o osobnosti MUDr. B. Honzáka viz např.: Plášilová, L.: MUDr. Bedřich Honzák, zakladatel královéhradecké nemocnice. Scan, 1993, r. 3, č. 4, s. 13-15. – Hlava, A.: Bedřich Honzák v balkánských válkách. Scan, 2000, r. 10, č. 1, s. 16-18.)

Gynekologicko-porodnické oddělení, sídlící až do r. 1938 v pavilonu chirurgického oddělení, vedl prim. MUDr. Jaroslav Jung (1896-1937). Do královéhradecké nemocnice nastoupil při jejím otevření v listopadu r. 1928. Před příchodem

do Hradce Králové pracoval nejprve dva roky jako sekundář chirurgického oddělení nemocnice v Německém Brodě u prim. MUDr. Františka Zahradnického (později prof. UK), v letech 1924-1928 na pražské I. gynekologicko-porodnické klinice prof. MUDr. Josefa Jerie. Prim. MUDr. Jaroslav Jung se významně zasloužil o vybudování nového pavilonu pro gynekologicko-porodnické oddělení, jeho otevření se však nedožil, zemřel 6. prosince 1937 ve věku 41 let. (Blíže o osobnosti MUDr. Jaroslava Junga viz např.: Panoušek, V.: Odkaz primáře MUDr. Jaroslava Junga. Scan, 2003, r. 13, č. 3, s. 10-11.)

Interní oddělení vedl prim. MUDr. Ladislav Tvrzský, již od r. 1899 působící jako sekundář ve »staré« nemocnici. Ke dni 1. 11. 1931 odešel do výslužby, ale na pracovišti setrval až do 1. 5. 1932, kdy nastoupil nový primář doc. MUDr. Vladimír Ulrich. Již od r. 1928 byla k internímu oddělení přičleněna i lůžka pro nemocné s kožním či venerickým onemocněním, konziliářem byl MUDr. Václav Kracík. Samostatné oddělení pro nemoci kožní a venerické (i nadále v prostorách interního oddělení) bylo zřízeno až v r. 1933 a jeho vedením byl pověřen nově nastoupivší MUDr. Břetislav Janoušek.

Oční oddělení vedl prim. MUDr. Josef Saska (1876-1948). Od r. 1906 působil ve »staré« nemocnici, kde nastoupil na místo vedoucího očního ordinariátu po předčasně zemřelém MUDr. Adolfu Hálovi (ordinariát vznikl 9. 4. 1902). V r. 1923 byl oční ordinariát povýšen na primariát. V »nové« nemocnici vedl prim.

MUDr. Josef Saska oční oddělení až do r. 1939, kdy odešel do důchodu. Jeho nástupcem v r. 1939 stal doc. MUDr. Jiří Franta (zatčen byl v noci z 27. na 28. října 1941, vězněn byl v Berlíně, zemřel 2. 2. 1945). Po zatčení doc. Franty byla vedoucí očního oddělení pověřena MUDr. Slavomíra Štichová.

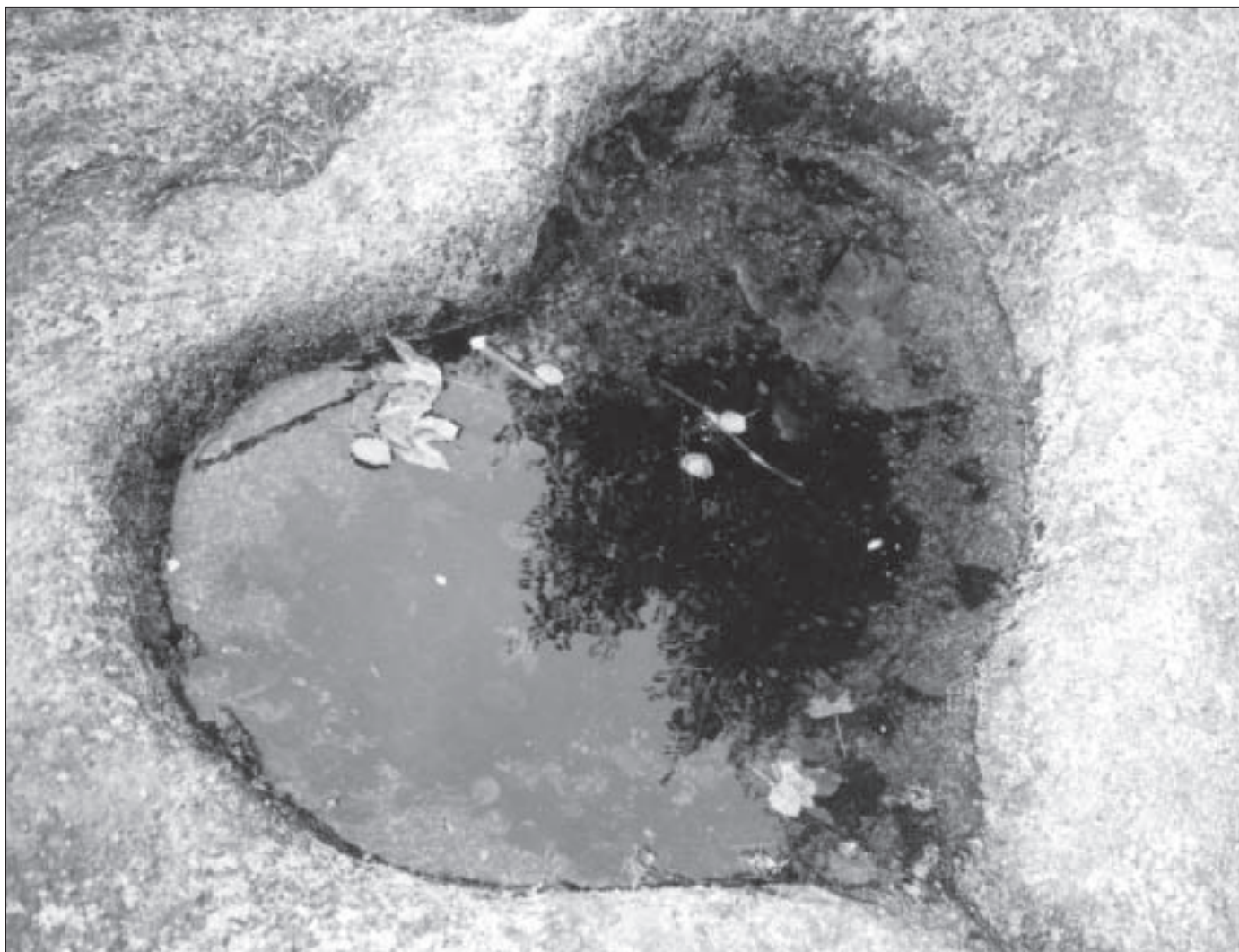
Oddělení nemocí ušních, nosních a krčních vedl prim. MUDr. Václav Tesař (1891-1954). Zprvu působil ještě ve »staré« nemocnici, kde z podnětu prim. B. Honzáka bylo 1. 1. 1925 zřízeno oddělení nemocí ušních, nosních a krčních. V »nové« nemocnici vedl prim. MUDr. Václav Tesař oddělení až do roku 1945, kdy po zřízení královéhradecké pobočky Lékařské fakulty UK byl do funkce přednosty ORL kliniky jmenován doc. MUDr. Jan Hybášek.

Prosekturu a také infekční oddělení vedl prim. MUDr. Antonín Fingerland (1900- 1999), později profesor a přednost (Fingerlandova) Ústavu patologie Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Byl posledním žákem prof. Hlavy, v jehož Patologicko-anatomickém ústavu po promoci čtyři roky působil. Do Hradce Králové nastoupil v souvislosti s otevřením »nové« okresní nemocnice v r. 1928. V prvních letech svého hradeckého působení vedl i infekční oddělení. V r. 1932, po nástupu doc. MUDr. Vladimíra Ulricha na uvolněné místo primáře interního oddělení, bylo infekční oddělení zařazeno pod internu a prim. Fingerland byl plně uvolněn pro práci patologa. (Blíže o osobnosti prof. A. Fingerlanda viz na-

př.: Fingerland, A.: Jak jsem se stal patologickým anatomem. Scan, 1995, r. 5, č. 1, s. 6-7. – Panoušek, V.: Děkujeme, pane profesore. Scan, 1995, r. 5, č. 1, s. 3-5. – Panoušek, V.: Zemřel pan prof. Antonín Fingerland. Scan, 2000, r. 10, č. 1, s. 1-2.)

Ústřední rentgenologickou stanicí vedl prim. MUDr. Otokar Müller (1897-1981). Po promoci v r. 1924 působil na I. chirurgické klinice v Praze, vedené prof. O. Kukulou (do r. 1925) a poté prof. A. Jiráskem (od r. 1927), a to nejprve jako operační elév, od r. 1926 jako asistent pro rentgenologii. V roce 1928 nastoupil do nové nemocnice v Hradci Králové jako primář pro rentgenologii a radiologii. Ústřední rentgenologická stanice byla umístěna v přízemí budovy chirurgického oddělení (dnes sídlo Ortopedické kliniky). Činnost pracoviště byla již od počátku rozsáhlá, např. jen v r. 1931 zde bylo provedeno 2.582 rtg vyšetření a 314 léčebných ozáření. V čele pracoviště stál prim. Müller i v prvních poválečných letech, kdy byla v Hradci Králové otevřena pobočka Lékařské fakulty UK. V lednu r. 1948 byla oficiálně otevřena Radiologická klinika, jejím přednostou byl jmenován prof. MUDr. Jan Baštecký. Prim. Müller setrval ve funkci primáře stanice do října r. 1949. Poté působil v Hradci Králové na poliklinice až do r. 1961, kdy odešel do důchodu. Zemřel v r. 1981.

PhDr. Vladimír Panoušek
Kabinet dějin lékařství LF UK

Mgr. Jana Týčová: „Podzim“

Gratulujeme

Pavel Žáček, Jan Dominik, Pavel Kubiš:
INTERAKTIVNÍ KARDIOCHIRURGIE. CD-ROM.

Praha : GRADA PUBLISHING, 2003

Nakladatelství GRADA Publishing, a. s. vydalo v roce 2003 na CD-ROM moderní interaktivní monografii královéhradeckých autorů MUDr. Pavla Žáčka, prof. MUDr. Jana Dominika, CSc., a MUC. Pavla Kubiše »Interaktivní kardiochirurgie«. Interdisciplinárně pojaté dílo, obsahující kromě textu i 1270 vyobrazení a 244 videosekvencí 2D & 3D, je určeno nejenom kardiochirurgům, ale také chirurgům, kardiologům, internistům, radiodiagnostikům a echokardiografistům. Monografie je vybavena stručným přehledem obsahu v anglickém jazyce.

Nebývá zvykem, aby v článku, jímž má být vzdán hold mimořádnému dílu a jeho autorům, byly diskutovány některé pojmy. Ale v daném případě možná nebude tak docela od věci zastavit se u přívlastku »interaktivní«. Ani Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost (Praha : Academia, 2. oprav. a dopl. vyd., 1998, 647 s.) totiž zmíněný přívlastek ještě neuvádí a tak např. jen ve slovníku Nová slova v češtině (Praha : Academia, 1998, 1. vyd., 356 s.) se můžeme dočíst, že tento původně jen v úzce odborném jazyku užívaný termín vyjadřuje možnost aktivní účasti uživatele při práci s programovým produktem. Zjednodušeně řečeno, interaktivní počítačový informační program nejenom bezprostředně reaguje na konkrétní požadavky uživatele, ale umožňuje mu také volit vlastní, specifickou cestu vyhledávání informací, což zejména v případě zdrojů z věcně rozsáhlých oborů a u interdisciplinárně pojatých děl lze pokládat za nesmírně cenné.

CD-ROM monografie »Interaktivní kardiochirurgie« shora zmíněná kritéria interaktivního počítačového programu v obdivuhodné míře naplňuje. V každé své dílčí části nabízí uživateli základní text, celou galerii obrázků, doplňující texty a videosekvence, umožňuje mu zvětšení zvoleného obrázku i zobrazení nálezu z protilehlé strany, informuje ho o poloze operovaného při určitém konkrétním chirurgickém výkonu, podrobně pak o konkrétních operačních postupech, nabízí mu záznamy kontrastních vyšetření (ECHO, CT, MR, angiografie) i přehled literatury. Obrazové galerie přitom vždy zahrnují nejenom obrázky nálezu a řadu záběrů z operačního pole, ale také velmi přehledné modely a v neposlední řadě i zobrazení užívaných implantátů (cévních protéz, chlopních náhrad atp.).

Monografie je uložena na dvou CD. Obsahuje celkem 15 kapitol, z nichž šest tvoří Část obecnou (Historie, Morfologie, Základní fyziologická data, Operační přístupy, Technika mimotělního oběhu, Operace bez mimotělního oběhu) a devět Část speciální (Ischemická choroba srdeční, Chirurgie srdečního selhání, Transplantace srdce, Onemocnění perikardu, Srdeční nádory, Reoperace v kardiochirurgii, Chirurgie srdečních chlopní, Chirurgie hrudní aorty, Vrozené srdeční vady). Šest kapitol je přitom s ohledem na jejich velký rozsah ještě rozděleno na podkapitoly.

Odbornou veřejností byla monografie hradeckých autorů přijata s mimořádným uznáním. Svědčí o tom např. slova prof. MUDr. Jana Černého, DrSc., ředitele Centra kardiiovaskulární a transplantační chirurgie v Brně a předsedy České společnosti kardiiovaskulární chirurgie ČLS JEP:

„Více než dvouletá práce autorů tohoto CD mne velmi zaujala a překvapila, neboť jde o zcela nevídaný výsledek práce vynikajících medicínských odborníků, kteří jsou současně vynikajícími počítačovými experty.“ Obdobně se s velkým uznáním o monografii vyslovil i doc. MUDr. Jaromír Hradec, CSc., zástupce přednosti III. interní kliniky I. lékařské fakulty UK a současný předseda České kardiologické společnosti: „Když jsem si prohlížel tuto novou, netradičně zpracovanou a moderní učebnici kardiochirurgie na CD, tak jsem se pro ni bez výhrady nadchl.“ Svě přesvědčení, že monografie »Interaktivní kardiochirurgie« bude dobře sloužit jak v pregraduální, tak i postgraduální výuce kardiochirurgie v celé České republice, vyslovil doc. MUDr. Petr Niederle, DrSc., přednosta Kardiologického oddělení Nemocnice na Homolce.

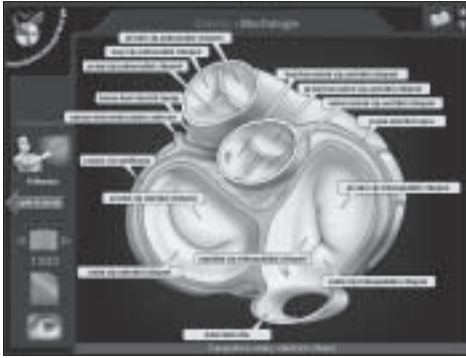
První dva z trojice autorů monografie – MUDr. Pavla Žáčka a prof. MUDr. Jana Dominika, CSc., jistě není třeba čtenářům Scanu blíže představovat. A tak jen velmi stručně připomenou, že MUDr. Žáček, absolvent královéhradecké Lékařské fakulty UK, působil po promoci tři roky na chirurgickém oddělení Nemocnice s poliklinikou v Novém Bydžově a nyní již od roku 1987 pracuje na Kardiochirurgické klinice Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Mnozí čtenáři jej patrně znají i jako výtvarného umělce. Svůj talent však, vedle uplatnění ve volné tvorbě, již vícekrát využil i k odborným ilustracím v monografiích z kardiochirurgie a kardiologie a také všechny ty krásné didaktické modely v nové CD-ROM monografii jsou jeho dílem. Když jsem se při našem rozhovoru MUDr. Žáčka ptal na jeho volnou tvorbu, přiznal, že po dobu dvou a půl let, kdy se spoluautory pracoval na monografii, musela zůstat stranou. Kresby modelů samozřejmě nebyly jediným vkladem, kterým MUDr. Žáček přispěl k realizaci monografie. Především vnesl do díla své znalosti a zkušenosti lékaře, ale zároveň uplatnil i svoji tvůrčí představivost a také schopnost a dovednost uskutečňovat své představy ve virtuálním světě počítačové simulace.

Prof. MUDr. Jan Dominik, CSc., je absolventem Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V letech 1968 – 1977 pracoval na I. chirurgické klinice v Brně, v letech 1978 – 1990 v brněnském Centru kardiiovaskulární a transplantační chirurgie. Od roku 1991 je přednostou Kardiochirurgické kliniky Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové, od roku 1997 také zastával funkci proděkana pro rozvoj fakulty a pro vztahy mezi Lékařskou fakultou a Fakultní nemocnicí.

Ze slavnostního křtu monografie. Zleva: MUC. Pavel Kubiš, MUDr. Pavel Žáček, Ing. Miroslav Knápek, prof. Jan Dominik.

Ukázka z interaktivní monografie: Topografické vztahy srdečních chlopní.

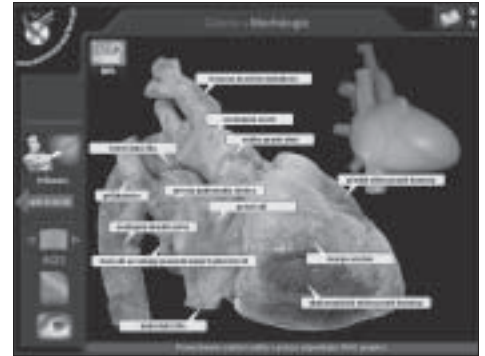
kých a zahraničních vědeckých společností. Prof. Dominik publikoval více než 240 vědeckých prací, v devadesátých letech také napsal úspěšnou učebnici »Kardiochirurgie« (Karolinum, 1997; Grada, 1998). O své práci na přípravě monografie toho prof. Dominik v našem krátkém rozhovoru mnoho neřekl; spíše hovořil o druhých. Ale i z toho mála, co jsem se od něho a od MUDr. Žáčka dozvěděl, vyplývá, že do díla plně vložil nejenom své rozsáhlé medicínské poznatky a mnohaleté zkušenosti kardiochirurga, ale i zkušenosti vysokoškolského učitele a především pak onu pověstnou odpovědnost chirurga. Také řada obrázků zařazených do monografie, včetně dnes již „historických“ obrázků z přelomu šedesátých a sedmdesátých let, pochází z osobního archivu prof. Dominika a odráží tak jeho dlouholetou úspěšnou práci v oboru.

Třetího z autorů monografie, MUC. Pavla Kubiše, asi většína čtenářů zatím znát nebude. Příčinou toho je však pouze jeho mládí. Na přípravě monografie spolupracoval ještě jako student Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a také v současné době je teprve na prahu 6. ročníku studijního programu všeobecné lékařství. Kromě sportu a mnoha dalších zájmů se již řadu let věnuje práci ve 3D programech (Rhinoseros), webdesignu a programování internetových aplikací. A pokud jde o jeho budoucí povolání, přál by si věnovat se chirurgii.

Na obalu monografie i na její úvodní stránce je také pod názvem díla připojen text „se zvláštním přispěním od:“ a dále seznam jmen všech, kteří v zájmu komplexnosti díla poskytli autorům své nálezy. Z oboru kardiologie to byli MUDr. Miroslav Briko, MUDr. Miroslav Solař, MUDr. Jiří Endrys, CSc., doc. MUDr. Jana Popelová, CSc., MUDr. Jan Marek. Z oboru

radiodiagnostika prof. MUDr. Leo Steinhart, DrSc., a MUDr. Jan Raupach, Ph.D., z oboru perfuziologie MUDr. Vladimír Lonský, Ph.D., a Jaroslav Kubíček. Nálezy získané magnetickou rezonancí poskytli doc. MUDr. Jan Žižka, Ph.D., a MUDr. Ludovít Klzo. Podklady z oboru kardiopatologie poskytl prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc. (s výjimkou doc. Popelové a dr. Jana Marka, působících ve FN Motol v Praze, jsou všichni Hradečané). V úvodu monografie autoři také děkují prof. MUDr. Janu Černému, DrSc., za zapůjčení fotodokumentace srdeční transplantace a MUDr. Ing. Jaroslavu Viždovi, přednostovi Oddělení nukleární medicíny FN HK, za zapůjčení dokumentace vyšetření SPECT. A ještě jedno jméno je třeba zmínit: technickou realizaci CD-ROM monografie zajišťoval Ing. Miroslav Knápek z firmy MultiMedia SoftWare.

Jen těžko bych pro hodnocení CD-ROM monografie »Interaktivní Kardiochirurgie« autorů Pavla Žáčka, Jana Dominika a Pavla Kubiše hledal výstižnější slova, než která použil prof. MUDr. Jan Černý, DrSc., když napsal, že

Ukázka z interaktivní monografie: Pravostranné srdeční oddíly v poloze odpovídající RAO projekci.

jde o „zcela nevídaný výsledek práce“. A tak se v závěru svého článku omezím jen na to, že autorům kromě upřímného blahopřání také poděkuji. Za sebe a za redakci časopisu Scan. Ale jsem přesvědčen, že své poděkování by rádi vyjádřili i mnozí další, neboť tady již nejde jen o pouhou monografii, ale o dílo, které v nejvyšší míře reprezentuje naši fakultu a nemocnici. Za krásnou symboliku přitom můžeme označit skutečnost, že toto moderní dílo, v němž nám jeho autoři – řečeno slovy profesora Jana Černého – „nabídlí pohled do budoucnosti“, přišlo na svět právě v roce 75. výročí otevření královéhradecké »Nové nemocnice« a současně i v jubilejním desátém roce trvání zdravotnické redakce Grada – Avicenum v rámci nakladatelství GRADA Publishing, a. s.

PhDr. Vladimír Panoušek

Středisko péče o osoby postižené ozářením

Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové bylo při II. interní klinice zřízeno **Středisko speciální zdravotní péče o osoby ozářené při radiačních nehodách**. Úkolem tohoto střediska, jehož ustavení schválila svým podpisem ze dne 15. 9. 2003 ministryně zdravotnictví ČR, je zabezpečit příjem a léčbu osob, u nichž je podezření na celotělové ozáření ionizujícím zářením dávkou převyšující 1 Gy, bez ohledu na kontaminaci radionuklidy. Vedoucím střediska byl ustanoven prof. MUDr. Ladislav Jebavý, CSc., vedoucí Katedry válečného vnitřního lékařství Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové a transplantační skupiny Oddělení klinické hematologie II. interní kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Téma radiačního poškození není ve vědecké, výzkumné a lé-

kařské činnosti II. interní kliniky FN HK ničím novým. Mechanismům poškození organismu po vystavení ionizujícímu záření byla na klinice věnována pozornost již v prvních letech její existence, kdy činnost pracovníků kliniky byla zčásti orientována na vojenskou problematiku. Dnes, kdy už se toto téma netýká výlučně jen vojenské sféry, představuje zřízení Střediska speciální zdravotní péče o osoby ozářené při radiačních nehodách logické doplnění celého stávajícího systému zdravotní péče. Podpisem ministryně zdravotnictví bylo zřízení Střediska právně verifikováno a tím se toto pracoviště stalo legitimní součástí Fakultní nemocnice. Středisko sídlí v hematologicko-onkologickém pavilonu prof. Jana Bašteckého v hlavním areálu FN HK.

Redakce

41. sjezd České anatomické společnosti a 40. sjezd České společnosti histo- a cytochemické s mezinárodní účastí v Hradci Králové

Dva kongresy v jednom – v tomtéž čase a na stejném místě – tak by také bylo možno nazvat odborné setkání anatomů, histologů a histochemiků na velké společné akci, která proběhla v Hradci Králové ve dnech 15. – 18. září 2003. Pořadatelé kongresu byly Ústav histologie a embryologie a Ústav anatomie Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze ve spolupráci s Ústavem biologie a lékařských věd Farmaceutické fakulty UK.

Čestné předsednictvo při slavnostním zahájení 41. sjezdu České anatomické společnosti.

Anatomický kongres pod názvem »Morphology 2003« probíhal ve dnech 15. a 16. září, kongres České společnosti histo- a cytochemické »Progress in Basic, Diagnostic and Applied Histochemistry« byl zahájen 16. září a pokračoval do 18. září. Obou akcí se zúčastnilo celkem 164 registrovaných účastníků, z toho 40 ze zahraničí.

Poprvé v historii obou odborných společností bylo toto setkání koncipováno jako společná akce, především proto, že jejich členská základny se do značné míry překrývají. V minulosti se tedy titíž odborníci setkávali každoročně dvakrát, kdežto letos poprvé si mohli vyměnit zkušenosti ze všech oborů své vědecké práce pod jednou střešou. Proto byla celá akce zorganizována tak, aby druhý den anatomického sjezdu byl zároveň prvním dnem sjezdu histochemického.

Úvodní den anatomického kongresu strávili jeho účastníci na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové. Slavnostního zahájení ve Velké posluchárně FaF UK se jako členové čestného předsednictva zúčastnili zástupci obou pořádajících fakult, děkan Lékařské fakulty prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., a proděkan Farmaceutické fakulty pro vědu a výzkum doc. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc., dále předseda České anatomické společnosti prof. MUDr. Miloš Grim, DrSc., a předseda Slovenské anatomické společnosti doc. MUDr. Kamil Belej, CSc.

Odborný přednáškový program s tematikou centrálního a periferního nervového systému byl zahájen vyžádanými přednáškami prof. MUDr. Stanislava Němečka, DrSc., a prof. MUDr. Josefa Špačka, DrSc., a přednáškou MUDr. Viktora Szedera, která získala cenu České anatomické společnosti a firmy

Olympus za nejlepší přihlášené sdělení mladých autorů do 35 let. Odpolední program se odvíjel již ve dvou sekcích, z nichž jedna byla z větší části uspořádána jako součást workshopu věnovaného problematice digitalizace obrazu a jeho počítačového zpracování a druhá, systémově orientovaná, probíhala v seminární místnosti botanické zahrady Farmaceutické fakulty.

V krásném a moderním prostředí této botanické zahrady se účastníci sjezdu o něco později šli i ke společenskému večeru

Pohled do auditoria při prvním dnu jednání anatomů v prostorách Farmaceutické fakulty UK.

s rautem, který svým vystoupením doprovodila hradecká hudební skupina Kantoři. Díky laskavosti Ing. Jiřího Pirnera, ředitele botanické zahrady, byly návštěvníkům zpřístupněny všechny prostory včetně skleníků a terasy. Po celý večer Ing. Jiří Pirner také neúnavně prováděl všechny zájemce po sklenících a zaslíbeně vyprávěl o exotických exemplářích, kterým se v této poměrně nové zahradě neobyčejně daří.

Druhý den probíhal již ve znamení obou sjezdů v prostorách Lékařské fakulty. Anatomický program pokračoval prezentací celkem 43 přednášek a padesáti plakátových sdělení. Diskutovanými tématy byla především problematika kardiovaskulárního systému, pohybového aparátu, splachnologie a embryologie. S velmi pozitivním ohlasem se setkala i sekce výuková, v níž byly prezentovány nové výukové programy a diskutována problematika kurikula. Současně bylo slavnostně zahájeno jednání histochemického sjezdu za účasti děkana Lékařské fakulty prof. MUDr. Vladimíra Paličky, CSc., proděkana Farmaceutické fakulty pro zahraniční činnost doc. RNDr. Miroslava Poláška, CSc., předsedy České společnosti histo- a cytochemické prof. RNDr. Petra Dubového, CSc., a předsedkyně Slovenské společnosti histo- a cytochemické RNDr. Narcis Tribulové. Plenární jednání odborného programu bylo zahájeno přednáškou Martina Maršaly, M.D., z University of California, v níž autor demonstroval úspěšnost transplantace neurálních buněk při obnově motorických funkcí a při léčebném ovlivnění míšní spasticity. Další program zahrnoval dva workshopy, z nichž jeden byl věnován tématu programované buněčné smrti a druhý byl zaměřen na kmenové buňky a buněčnou diferenciaci. Dále následovaly přednášky

z oblasti převážně aplikované a medicínsky orientované histochemie. V rámci tohoto kongresu zaznělo ve velké posluchárně Lékařské fakulty UK celkem 46 ústních sdělení a bylo prezentováno 31 sdělení plakátových.

Poslední den celého setkání byl věnován pracovnímu semináři, který umožnil především mladším kolegům a doktorandům praktické odzkoušení vybraných imunohistochemických metod pod vedením anglické lektorky F. Smith z firmy Chemicon.

Společenské a kulturní akce doprovázely prakticky celý kongres. Během prvního dne si mohli účastníci odborného programu prohlížet vystavené obrazy anatomického malíře PhDr. J. Bavora i jeho ilustrace v celé řadě odborných publikací

Za klavírního doprovodu Daniely Štolfové zazpíval na vernisáži Petr Svoboda.

a učebnic. Součástí následujícího dne byla odpolední vernisáž výstavy akvarelů ing. arch. Zdeňka Karáaska, nazvané Krajiny, která proběhla ve výstavních prostorách Lékařské fakulty. Příjemným překvapením pro všechny zúčastněné bylo krátké, ale hluboce působivé pěvecké vystoupení studenta pražské AMU Petra Svobody za hudebního doprovodu Daniely Štolfové.

V rámci druhého společenského večera v Novém Adalbertinu mohli účastníci shlédnout vystoupení skupiny historického šermu a poslechnout si hradecko-pardubickou folkovou skupinu Pedro. Při této slavnostní příležitosti prof. RNDr. Petr

Dubový, CSc., předseda České společnosti histo- a cytochemické, předal čestné členství v této společnosti panu prof. Karlu Smetanovi, DrSc., vzácnému člověku a vynikajícímu odborníkovi.

Organizátorům sjezdu se podařilo zajistit sponzorskou spoluúčast čtrnácti firem, které nemalou měrou přispěly k finančnímu zajištění akce a zároveň prezentovaly širokou nabídku svých produktů. Hlavními sponzory akce byly firmy Scintila s. r. o., Olympus C&S s. r. o. a RNDr. Jan Kulich. Poděkování patří dále firmám Alltracel Laboratories s. r. o., Uniregen s. r. o., Roche s. r. o., Trigon-Plus, Kaitrade s. r. o., Optoteam s. r. o., Pivovar Kácov-DAVEP s. r. o., Artemis s. r. o., Mega Books International, Genetica s. r. o. a firmě Spinchem.

Zájem účastníků sjezdu upoutávala i výstava anatomických modelů firmy Artemis s. r. o.

Závěrem bychom jménem organizátorů chtěli vyjádřit radost nad množstvím kladných ohlasů z řad účastníků obou sjezdů i nad tím, že na základě letošních zkušeností bude i další setkání morfologů v červnu příštího roku v Košicích organizováno podobným způsobem.

Doc. MUDr. Dáša Slížová, CSc.,
přednostka Ústavu anatomie LF UK
Doc. MUDr. Jaroslav Mokry, CSc.,
přednosta Ústavu histologie a embryologie LF UK
Foto Zora Komárková

Oslava 75. výročí otevření naší nemocnice

Při příležitosti 75. výročí otevření královéhradecké »Nové nemocnice« pořádá vedení Fakultní nemocnice Hradec Králové pro zaměstnance a jejich blízké v sobotu dne 22. listopadu 2003 slavnostní večer. Ten se uskuteční od 18.30 hodin ve všech prostorách kongresového centra Aldis. Od 19.00 hodin bude v jednotlivých sálech probíhat paralelní program:

- Ve Velkém sále divadelní představení Divadla na Vinohradech – Richard Baer: Smíšené pocity.

- V Malém sále koncert skupiny Blue Star (hradecká skupina se swingovou hudbou 40. let).
- V Eliščině a v Jednacím sále koncert skupiny Kantoři (tradiční hradecká folková skupina).

Po 21.00 hod. bude ve foyer účinkovat Hradecká cimbálová muzika, v Malém sále se uskuteční diskotéka Zdeňka Vranovského, v Jednacím sále bude hrát k tanci a poslechu Duo Compact, v Eliščině sále hradecká country skupina Rodeo Pavla Šonky.

Občerstvení bude k dispozici ve foyer a v restauraci Aldis.

Vstupenky na jednotlivá vystoupení od 19.00 do 21.00 hod. budou předány všem pracovištím Fakultní nemocnice Hradec Králové. K návštěvě programu po 21.00 hod. obdrží zaměstnanci FN HK pozvánky. Koordinaci slavnostního večera zajišťuje vedoucí sekretariátu ředitele FN HK Ing. Eva Kvapilová ve spolupráci s personálním oddělením.

(převzato z oběžníku ředitele FN HK)

KRÁLOVÉHRADECKÉ EVERGREENY

Jak se vám daří?

Kučeravý MUDr. Vladimír Rozsival se ptá při vizitě starší nemocné: „Jak se vám daří, paní Nováková?“ – „Ale dobře, sestřičko.“ – „Já nejsem sestřička...“, brání se oslovený. – „Tak se nezlobte, paní doktorko!“

Není nad to, brát to lidsky

Na oddělení C I. interní kliniky se před malováním rozebírají postele. Akce se účastní i lékař endokrinolog. Náhle zbledne v obličeji a poněkud otřeseným hlasem pronese: „Tady je stolice!“ – „Ale kdepak, pane asistente,“ dostane se mu hned odpovědi. „To není stolice, to je h....!“

Byl to ten Kuzma

Po velké vizitě se na oddělení A podávala káva. V dobré atmosféře dr. Šístek začal s anekdotou: „Kuzmovi umřela žena...“ ale dřív než mohl pokračovat, rtuťovitý docent Erben ho hned přerušil: „Kterej Kuzma... kdo je Kuzma? Znáš ho?“

Zasloužená odměna

Dr. Baštecký hlídal celý den doma nemocnou dcerku. Když maminka Dr. Baštecká přišla po práci domů, dozvídá se od dcery, že jí má dát žvýkačku. „Žvýkačku? A za co, prosím tě?“ – „No přece za to, že jsem to s tátou vydržela celý den.“

L.CH.

VÝSTAVA OBRAZŮ PETRY ČERMÁKOVÉ NA LF UK

Při organizování výtvarných výstav v budově teoretických ústavů naší lékařské fakulty dostávají občas příležitost uvést svou tvorbu mladí, začínající výtvarníci. Patří k nim už pravidelně také studenti Katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. V úterý 14. října byla zde vernisáží zahájena výstava obrazů Petry Čermákové, loňské absolventky PF UHK. Soubor osmi obrazů, malovaných temperou, představuje praktickou část její diplomové práce, pro niž si zvolila téma: „Příroda jinak – možnosti zrození a růstu“.

Sama autorka v textu své diplomové práce říká: „Mým inspiračním zdrojem je příroda....., ale příroda trochu jiná, která nebývá na první pohled viditelná. Ta se ukrývá mnohem hlouběji, je skryta pod povrchem. A právě tam, kam lidské oko často nedohlédne, se dějí největší zázraky tohoto světa. V úkrytu skořápky, někde pod zemí, v tmavé hlíně se probouzí nový život. V samotných tkáních, v malinkých buňkách můžeme (pod elektronovým mikroskopem) pozorovat zajímavý a zcela nový svět. Tam dochází k počátku i konci, podávají si ruce minulost s budoucností, probíhá tu předávání životadárného ohně od mrtvého k živému.“

Na obrazech Petry Čermákové se v různých obměnách objevuje motiv semínka, zárodku. V symbolické rovině ovšem autorka přírodní dění chápe metaforicky jako obdobu lidského života. Prostřednictvím zobrazení rostlinného světa se zamýšlí nad životem člověka a jeho koloběhem. Je zřejmé, že autorce, jako ženě, je toto téma bytostně blízké, chápe je jako symbol života. V textu zmíněné diplomové práce cituje z biblických evangelií podobnosti o rozsévači: „Když rozsíval, padla některá zrna podél cesty, a přilétli ptáci a sezobali je. Jiná padla na skalnatou půdu, kde neměla dost země, a hned vzešla, protože nebyla hluboko v zemi. Ale když vyšlo slunce, spálilo je; a protože neměla kořen, uschla. Jiná zas padla mezi trní; trní vzrostlo a udusilo je. Ale jiná zrna padla do dobré země a dala užitek, některé sto zm, jiné šedesát a jiné třicet.“

Je třeba zmínit malířské kvality malby Petry Čermákové, její spontánní malířský rukopis, kultivované barevné cítění, zřetelný smysl pro dynamiku a také meditativní uměřenost.

Výstava obrazů Petry Čermákové na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové potrvá do 10. listopadu 2003. Ve foyer v prvním patře budovy teoretických ústavů Lékařské fakulty UK v Šimkově ulici je veřejnosti přístupná v pracovní dny od 7.00 do 18.00 hodin, v sobotu od 8.00 do 12.00 hodin.

PhDr. Josef Bavor

Petra Čermáková: Zrození ze zániku.

Zvýhodněné přímé osobní úvěry pro personál Fakultní nemocnice Hradec Králové*

od 25.000 do 250.000 Kč, roční úroková sazba již **od 9,96%**

Využijte této výhodné nabídky platné až do **31. prosince 2003** pro realizaci jakýchkoli Vašich plánů:

✓ Rychlost

- rychlé telefonické vyřízení Vaší žádosti
- rozhodnutí o přidělení úvěru se dozvíte obratem do 30 min.
- finanční prostředky převádíme ihned po podpisu úvěrové smlouvy na Vaš bankovní účet

✓ Jednoduchost a flexibilita

- výši pevné měsíční splátky si zvolíte dle Vašich potřeb, délka splácení 12 - 60 měsíců
- do žádosti lze standardně zahrnout vedle příjmu od FN příjem od dalších plátců, např. LF UK
- pro získání vyššího úvěru lze zohlednit i příjmy partnera (manželka, druh/družka...)
- jednoduché splácení úvěru - bankovním převodem, trvalým příkazem nebo poštovní složenkou

✓ Dostupnost a výhodná cena

- úvěr je poskytován bez ručitele či jiného zajištění
- bez omezení účelu
- žádné poplatky za vedení úvěru
- jednorázový poplatek za zpracování úvěru 3% - po dobu platnosti nabídky snížen na 1%

částka úvěru	200.000 - 250.000 Kč	100.000 - 199.999 Kč	50.000 - 99.999 Kč	25.000 - 49.999 Kč
roční úrok. sazba (p.a.)	9,96%	15,24%	15,72%	15,84%
příklad typické výše úvěru	200.000 Kč	100.000 Kč	70.000 Kč	30.000 Kč
typická délka splácení	60 měsíců	60 měsíců	48 měsíců	36 měsíců
příklad měsíční splátky**	4.245 Kč	2.392 Kč	1.974 Kč	1.052 Kč

Využijte nabídky již dnes, zavolejte na naši infolinku **251 118 640** (Po-Pá 8:30-17:30)

Naši úvěroví poradci jsou připraveni ochotně zodpovědět Vaše dotazy a pomoci Vám získat půjčku na cokoli, o čem právě sníte...

K žádosti o úvěr budete potřebovat: platný OP, druhý doklad totožnosti, aktuální výpis z bankovního účtu a Potvrzení o výši příjmu (ne starší 30 dní).

Pro vlastní telefonické podání žádosti postačí mít připraveny výše zmíněné dokumenty s výjimkou Potvrzení o výši příjmu.

*Poskytnutí úvěru je závislé na bonitě žadatele. Žadatel musí být starší 18 let, občan ČR, min. 6 měsíců v pracovním poměru u FN Hradec Králové na dobu neurčitou - lze i částečný pracovní úvazek.

Úvěr je poskytován společností Beneficial Finance a.s., Zlatý Anděl, Nádražní 23, 151 34 Praha 5.

Spolu s úvěrem nabízíme i možnost pojistění měsíčních splátek úvěru.

**RPSN (Roční Procentní Sazba Nákladů na spotřeb. úvěr): 10,90-17,86%

Na cokoliv, o čem právě sníte...

Vyplováme do Sarónského zálivu mořskou brázdou po rychlé lodi Argó, plující za zlatým rounem. Stejně jako Argonauté obeplováme se zatajeným dechem mytickou skalní bránu Říše stínů (foto 1) a přistáváme na ostrově Oioné (ostrov vína). V oněch dávných dobách zde ještě nežili lidé, ale mravenci. Všemocný Zeus se tehdy proměnil v orla a na tento ostrov unesl krásnou dceru říčního boha Ásopa. Tě se zanedlouho narodil chlapec Aiakos, syn Diův, pozdější král ostrova a strážce Hádu. Bůh si svého syna neobyčejně vážil – byl zbožný a spravedlivý – a aby nebyl opuštěný, proměnil mravence v lidské bytosti, které společně s Athénou obdařil uměním stavět lodí. Matka Aiakova – bohyně – dala ostrovu své jméno Aigína.

Ostrov byl osídlen od 4. tisíciletí př. Kr.

Pod nejvyšší horou ostrova Orosem vidíme zbytky mykénské chrámu a zdiva, bylo zde středisko kultu boha Dia (foto 2 – chrám boha Dia).

Ostrované, kteří byli skutečně nejen vynikajícími staviteli lodí, ale i mořeplavci, pronikali svými loďstvy do moří, které byly doménou Athén a Korinthu. Aby svou moc a prestiž demonstrovali, staví na místě chrámu z 13. stol. př. Kr. svatyni ostrovní bohyně Afaie. Původně krétská bohyně Diktinné, nymfa, lovkyně, dcera Diova, kterou král Minós neustále pronásledoval – byla neobyčejně krásná – aby se jej zbavila, přeplula v člunu na zdejší ostrov. Ani zde nenachází klid, je pronásledována rybářem, který se jí snaží polapit do sítě. Diktinné mizí v borovém lese a stává se neviditelnou – „afanés“. Svatyně, postavená v dórské slohu v 5. stol. př. Kr., je po ničujícím zemětřesení r. 490 př. Kr. obnovena v nebyvalé nádheře neznámými architekty a sochaři (foto 3). Dvojité řady štíhlých sloupů obklopujících celou vede k novému pojetí světla v prostoru (v celle byla umístěna

socha božské Afaie) (foto 4 – dvě řady sloupů kolem celly). Řada sloupů nad sebou plynule na sebe navazujících umožnila výstavbu a podepření sedlové střechy, zakončené akroterii (foto 5 – dvojité řady sloupů nesoucích střechu).

Na frontonech chrámu byly zobrazeny výjevy z trójské války. Východní fronton, obrácený k Tróji, zpodobňuje boj mezi Heráklem a trójským králem Láomedontem, na západním frontonu je ztvárněn boj mezi Řeky a Trójany krále Priama. Božská Afaia se na obou frontonech zjevuje ve zbroji, s kopím a štítem (aigis) s hlavou Medúsy Gorgony. Stojí v popředí skupiny bojovníků, mířících šípy na nepřítele, zápasících muž proti muži, ležících, smrtelně zraněných a umírajících.

Roku 1811, v době francouzské a později britské okupace, bavorský král Ludvík I. odvezl všech 17 soch do Bavorska. Zaplatil za ně 120.000 zlatých marek. Sochy byly nešťastně restaurovány dánským sochařem Thorvaldsenem, který chybějící části nahradil zlaceným bronzem. Tím bylo barevné provedení včetně ornamentů zcela zničeno. Sochy jsou dnes vystaveny v mnichovské glyptotéce.

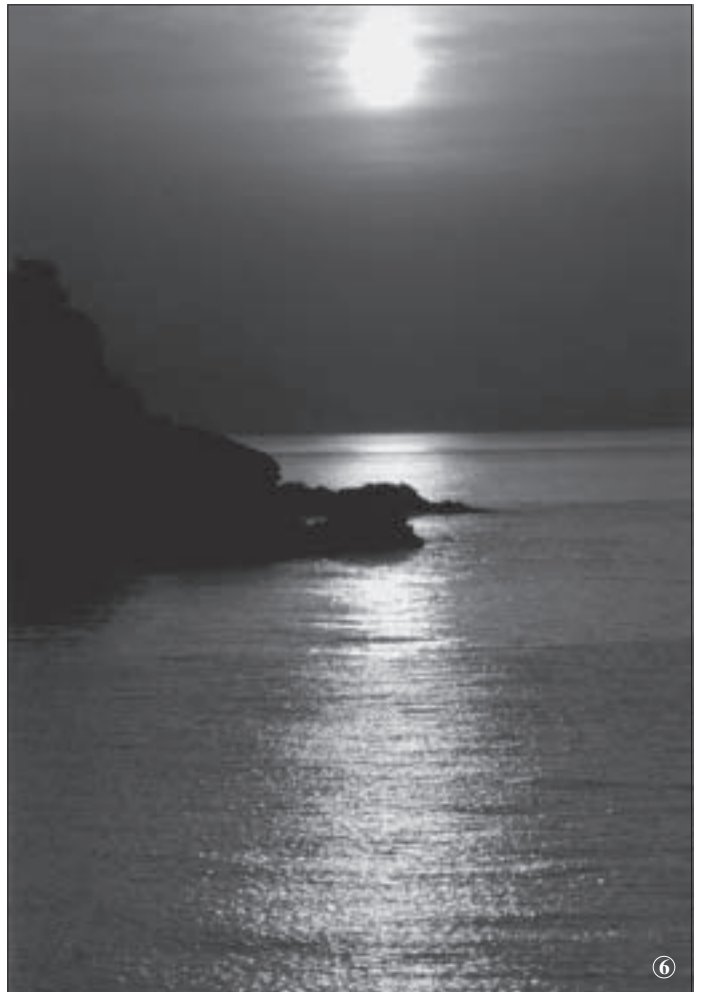
Chrám byl vystavěn na horském hřebetě v borovicovém háji na místě, kde se Afaia stala neviditelnou. Západní fronton směřuje k nejvyšší hoře ostrova Orosu, kde stála Diova svatyně. Chrám je viditelný z nejrůznějších míst ostrova i moře, je jako by všudypřítomný. Za jasného počasí, pokud není nad mořem mlžný opar, jej můžeme pozorovat ze Salamíny, Pírea i Attiky.

Prostoupení mytickou přítomností dávných věků nastupujeme na naši loď a za ranního rozbřesku vyplováme kolem hrozivých skal zpět na pevninu a do současnosti (foto 6 – návrat).

Marcela a Jan Smitovi

ZEMĚ LIDÍ objektivem JANA SMITA

CENA ZA PŘÍNOS GERONTOLOGII UDĚLENA PROF. ZDEŇKU ZADÁKOVI

Z rozhodnutí hodnotícího výboru Ceny za mimořádný přínos v oboru gerontologie pro rok 2003 byla Cena v kategorii zdravotnictví udělena prof. MUDr. Zdeňku Zadákovi, CSc., emeritnímu přednostovi královéhradecké Kliniky gerontologické a metabolické. Cenu, udělovanou Českým svazem vědeckotechnických společností, prof. Zadákovi předala manželka prezidenta ČR paní Livie Klausová dne 15. října 2003 při slavnostním zahájení VII. gerontologických dní v Ostravě. K tomuto významnému ocenění panu profesoru Zdeňku Zadákovi upřímně blahopřejeme.

MUDR. LADISLAV KRÁL, CSc., ČESTNÝM ČLEMEM ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

MUDr. Ladislavu Královi, CSc., emeritnímu primáři Kliniky infekčních nemocí Fakultní nemocnice Hradec Králové, bylo uděleno čestné členství Společnosti infekčního lékařství České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Diplom převzal z rukou předsedkyně Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP doc. MUDr. Marie Staňkové, CSc., na VIII. česko-slovenském kongresu o infekčních nemocech, který se konal ve dnech 23. – 26. září v Peci pod Sněžkou. Panu doktoru Ladislavu Královi k této významné poctě srdečně blahopřejeme.

DOCENT PETR HŮLEK OPĚTOVNĚ ZVOLEN PŘEDSEDOU ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

Doc. MUDr. Petr Hůlek, CSc., učitel a lékař II. interní kliniky, byl opětovně, pro další funkční období, zvolen předsedou České hepatologické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Vědeckým sekretářem České hepatologické společnosti ČLS JEP byl zvolen MUDr. Stanislav Plíšek, Ph.D., odborný asistent Kliniky infekčních nemocí. Panu docentu Petru Hůlkovi i panu doktoru Stanislavu Plíškovi ke zvolení do uvedených funkcí upřímně blahopřejeme.

HRADEČTÍ INFEKTOLOGOVÉ VE VÝBORU ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

Za členy výboru Společnosti infekčního lékařství České lékařské společnosti J. E. Purkyně byli zvoleni Doc. MUDr. Václav Dostál, přednosta Kliniky infekčních nemocí, a MUDr. Stanislav Plíšek, Ph.D., odborný asistent téže kliniky. Panu docentu Václavu Dostálovi a panu doktoru Stanislavu Plíškovi k tomuto projevu uznání jejich práce srdečně blahopřejeme.

ÚSPĚCHY HRADEČANEK NA CELOSTÁTNÍM SJEZDU

V rámci sjezdu histologických laborantů byla paní Zdeňka Fejglová, vedoucí laborantka Fingerlandova ústavu patologie, opětovně zvolena předsedkyní České společnosti histologických laborantů. V soutěži o nejlepší přednášku laborantů se na prvních dvou místech umístily paní Jana Helerová s přednáškou „Hematoxylin – historie a současnost“ a paní Blanka Špicarová s přednáškou „Amyloid – průkaz a srovnání metodik“, obě z Fingerlandova ústavu patologie. Všem jmenovaným pracovnícím srdečně blahopřejeme a děkujeme za reprezentaci naší nemocnice.

Dnes už to většina občanů naší země vnímá jen jako fakt, o kterém není třeba diskutovat: 28. října 1918 vznikla Československá republika. Je to vcelku pochopitelné a není důvod se nad tím pozastávat. Vždyť od onoho památného dne

28. ŘÍJEN 1918

uplynulo osmdesát pět let, a to už zejména pro mladého člověka znamená něco jako dávnověk. To ani dědečkové těch nejmladších nebyli tenkrát ještě na světě.

Jenomže na druhé straně si můžeme říci, jestli by v tomto konkrétním případě přece jen nebylo prospěšnější trochu víc se nad historickou událostí zamyslet. Možná už jen proto, že ve skutečnosti to se vznikem našeho státu v roce 1918 nebylo tak úplně jednoduché a samozřejmé. A to nemám na mysli jen určitou názorovou nejednotnost panující u nás v Čechách (viz třeba projev českých poslanců ze 6. ledna 1918 vyznívajících pro českou samostatnost v rámci »spolku rakouských států«), ale také zprvu nepřítelství velké porozumění ze strany mocností válčících proti Německu a jeho spojencům, obtíže se sjednocováním našeho zahraničního odboje v Rusku a v západních státech a mnohé další komplikace. Bližší seznámení s bojem za samostatný stát Čechů a Slováků nám odhalí i složitou úlohu a vynaložené úsilí pozdějšího prvního československého prezidenta T. G. Masaryka, ale také Edvarda Beneše i dalších politiků. Užitečné je samozřejmě i vědět, proč to bylo právě dne 28. října, kdy Národní výbor v Praze (ustavený v červenci 1918 ze zástupců všech velkých politických stran) prohlásil, že se ujímá vlády.

Za získání bližších poznatků o vzniku československého státu si nikdo zvýšení platu nevyslouží a pochybují také, že by si tím člověk nějak významně zvýšil společenskou prestiž. Ale vědět, z čeho pocházím, stejně jako možnost nahlédnout, že politika či spíše politikaření nebylo nic moc povznášejícího už tehdy, může člověku přispět ke klidu a k upevnění pocitu identity. Takže nejde ani tak o vzdělávání, jako spíše o autopsychoterapii. Pa

scan

Redakční rada: doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., MUDr. Ivan Drašner, Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., Ing. Rudolf Horák, prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Ing. Eva Kvapiřová, PhDr. Vladimír Panoušek, Jaroslava Pečenková, Mgr. Libuše Plášilová, prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., Miroslav Všečetka.

Redakce: Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, tel. 495 832 222 (tel. ve FN 2222)